

Sociální sítě a jejich dopady na žáky 2. stupně ZŠ

Diplomová práce

Studijní program: N7504 – Učitelství pro střední školy
Studijní obory: 7503T045 – Učitelství občanské výchovy pro 2. stupeň základní školy
7504T243 – Učitelství českého jazyka a literatury

Autor práce: **Bc. Gabriela Kosinová**
Vedoucí práce: PhDr. Ondřej Lánský, Ph.D.

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Gabriela Kosinová**
Osobní číslo: **P13000781**
Studijní program: **N7504 Učitelství pro střední školy**
Studijní obory: **Učitelství občanské výchovy pro 2. stupeň základní školy
Učitelství českého jazyka a literatury**
Název tématu: **Sociální sítě a jejich dopady na žáky 2. stupně ZŠ**
Zadávající katedra: **Katedra filosofie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Diplomová práce se zaměří na dopady působení některých "sociálních sítí" na děti ve věku 12-15 let, tj. na žáky druhého stupně ZŠ. Z hlediska zaměření bude důraz kladen na rizika sociálních sítí, jako jsou kyberstalking, kyberšikana, důsledky pro vrstevnické vztahy apod. Studentka se dále zaměří na pravidla a problémy, která s využíváním sociálních sítí souvisí (ochrana soukromí, zveřejněné údaje apod.). Práce nastíní vybraná teoretická východiska studia masmédií, přičemž důraz bude kladen především na pojem sociální síť. Z metodologického hlediska bude práce věnována analýze dostupné literatury k problému. Jako ilustrace tématu budou provedeny kvalitativní rozhovory s několika žáky ZŠ. Studentka se bude v průběhu příprav a vypracovávání řídit metodickými a organizačními pokyny vedoucího práce.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Barabási, Albert-László. V pavučině sítí. Praha: Ladislav Horáček - Paseka, 2005.

Jiráček, Jan; Köpplová, Barbara. Média a společnost: stručný úvod do studií médií a mediální komunikace. Praha: Portál, 2007.

Kulhánková, Hana; Čamek, Jakub. Fenomén Facebook. Kladno: BigOak, 2010.

McLuhan, Marshall. Člověk, média a elektronická kultura: výbor z díla. Brno: Jota, 2000.

Musil, Josef. Elektronická média v informační společnosti. Praha: Votobia, 2003.

Vedoucí diplomové práce: **PhDr. Ondřej Lánský, Ph.D.**
Katedra filosofie

Datum zadání diplomové práce: **10. dubna 2014**

Termín odevzdání diplomové práce: **30. dubna 2015**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Ondřej Lánský, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2014

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu bakalářské práce PhDr. Ondřejovi Lánskému, Ph.D. za jeho odborné rady, pravidelné konzultace a podporu při psaní práce.

Anotace

Diplomová práce „*Sociální sítě a jejich dopady na žáky 2. stupně ZŠ*“ se zabývá možnými riziky a negativními vlivy, které plynou z využívání sociálních sítí. Cílem teoretické části je nastínit teoretická východiska masmédií, ale důraz je kladen především na pojem sociální síť, historický vývoj a jednotlivé typy sociálních sítí (*Facebook, Twitter, Myspace* atd.). Podstatná část práce se soustředí na rizika spojená s užíváním sociálních sítí, a to především na nebezpečí kyberšikany a kybestalkingu. Pozornost je dále věnována psychosociálnímu vývoji žáků a programům, které se riziky sociálních sítí zabývají (*Červené tlačítko, Bezpečný internet, Seznam se bezpečně*). Praktická část práce je zaměřena na analýzu hloubkových rozhovorů se žáky 2. stupně ZŠ, které slouží pouze jako ilustrace k teoretickému východisku diplomové práce.

Klíčová slova: sociální sítě, internet, fenomén, kyberstalking, kyberšikana, pravidla, závislost, rizika

Annotation

The thesis „*Social Networks and the Effects on the Secondary School Students*” is dealing with the possible risks and negative influences which result from using the social networks. The aim of the theoretical part of the thesis is to outline the theoretical basis of mass media; however, the emphasis is mainly put on the social networks, historical development, and particular types of the social networks (Facebook, Twitter, MySpace etc.). The substantial part of the thesis is aimed at risks connected to using the social networks, especially at the danger of cyber bullying and cyber stalking. After that, the thesis covers the topic of pupils’ psychosocial development and programmes which deal with the risks of social networks (The Red Button, The Safe Internet, and The Safe Meeting). The practical part of the thesis is focused on the analysis of in-depth dialogues with the pupils of the secondary school, which were used as examples to the theoretical base of the thesis.

Key words: social networks, the Internet, phenomenon, cyber stalking, cyber bullying, rules, addiction, risks

Obsah

ÚVOD.....	8
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 Média.....	11
1.1 Funkce médií.....	12
1.2 Typy sdělovacích prostředků.....	15
1.3 Informační společnost.....	22
2 Pojem sociální síť.....	27
2.1 Druhy internetových sociálních sítí.....	32
2.2 Typologie uživatelů.....	40
3 Vývoj žáků 2. stupně základních škol.....	43
3.1 Charakteristiky vývoje.....	43
4 Rizika spojená s užíváním sociálních sítí.....	47
4.1 Prevence v oblasti užívání sociálních sítí.....	55
4.2 Pravidla pro užívání sociálních sítí.....	58
II PRAKTICKÁ ČÁST	60
5 Metodologie práce.....	60
5.1 Výběr vzorku.....	61
5.2 Cíl kvalitativního výzkumu.....	61
6 Analýza získaných dat.....	65
6.1 Shrnutí.....	75
ZÁVĚR	77
POUŽITÉ ZDROJE	79
SEZNAM PŘÍLOH	85

ÚVOD

Téma „*Sociální sítě a jejich dopady na žáky 2. stupně ZŠ*“ jsem si zvolila proto, že považuji tuto problematiku za velmi aktuální. Sociální síť, každý z nás tento pojem už někdy zaslechl. Většina z nás si pravděpodobně představí místo, kde může komunikovat, hledat přátele, sdílet různé informace, materiály. Tyto sítě se staly nedílnou součástí našich životů, někdo z nás je využívá jen okrajově, někdo zase denně a je pro něj už téměř rutinou se po příchodu ze zaměstnání, školy podívat „co je na sociální síti nového“. Sociální sítě nám nabízejí možnost být připojen téměř neustále např. prostřednictvím našich mobilních telefonů, díky tomu se ihned dozvíme, kdo nám poslal zprávu, nasdílel novou fotografií, označil nás v příspěvku...

Důvody proč je používáme, jsou různé, pomáhají nám zůstat v kontaktu s našimi přáteli, poskytují nám přehled o tom, co se děje v našem okolí, můžeme je dokonce využívat pro studijní účely. Možná začíná platit: Kdo nemá účet na sociální síti, jako by nebyl. Bohužel to však přináší i nový trend, kdy v autobusech, metru, restauracích můžeme pozorovat, jak většina z nás neustále kontroluje svůj účet, ihned odpovídá na příchozí upozornění, zprávu. Máme sice v seznamu tolik „přátel“, ale nedokážeme trávit a využívat čas, který s nimi skutečně máme. Díky sociálním sítím, jsme také umožnili mnoha lidem nahlédnout do našeho soukromí. Každou životní událost od narození potomka, zasnub, svatby můžeme ihned sdílet s přáteli.

Sociální sítě tak s sebou přinášejí i řadu problémů. Kdokoliv může naše informace, či sdílená data zneužít proti nám. Nevyužíváme je jen my dospělí, využívají je i naše děti, žáci základních, středních škol. Dle mého názoru tvoří právě žáci 2. stupně ZŠ skupinu, která sociální sítě hojně využívá. Výzkum rizikového chování českých dětí v prostředí internetu 2013¹ uvádí,

---

¹Výzkum proběhl v rámci společnosti Seznam.cz a Centra prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci, výzkumu se účastnilo 21000 dětí ve věku 11 - 17 let. Čerpáno z: *S kyberšikanou má zkušenost více jak 51 % dětí.*

že 81, 53% z dotazovaných dětí má založený účet na Facebooku, mezi další sociální sítě, které děti využívají, patří např. YouTube (58,17% dětí) nebo Google + (30,54% dětí).² Sociální sítě tvoří pro žáky místo, kde se mohou prezentovat, sdílet své aktuální myšlenky, názory, postoje, být v kontaktu se svými kamarády, toto vše jim dává pocit důležitosti. Často si však neuvědomují, jaká rizika jim sociální sítě mohou při neopatrném zacházení přinášet.

Diplomová práce má dvě části, a to teoretickou a praktickou. V teoretické části se zaměřuji na teoretická východiska. Věnuji se vymezení a rozboru masmédií, důraz věnuji především pojmu sociální síť, jeho charakteristice, historií a typům jejich uživatelů. Následně popisuji nejznámější druhy sociálních sítí jako je Facebook, Twitter, Aks.fm apod. Dále se věnuji psychosociálnímu vývoji žáků 2. stupně ZŠ, zmiňuji jejich proměny myšlení, význam pojmu vrstevnické skupiny, upozorňuji i na pedagogický přístup k nim. Věnuji se i rizikům, která sociální sítě přinášejí kyberšikaně, kyberstalkingu, sextingu atd., přičemž popisuji i projekty, které se touto problematikou zabývají. Dále se v teoretické části pokusím na základě získaných informací z odborné literatury navrhnout seznam pravidel, která mohou pomoci žákům při využívání sociálních sítí.

Praktickou část jsem pojala jako ilustrativní doplněk části teoretické, jelikož jejím obsahem je především vyhodnocení polostrukturovaných rozhovorů s vybranými žáky 2. stupně Základní školy Pastelka v Mladé Boleslavi. Jedná se však o nereprezentativní vzorek a není možné získané informace zobecnit.

[online]. [cit. 2015-06-16]. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/veda-a-vyzkum/700-s-kybersikanou-ma-zkusenost-vice-jak-51-procent-deti>

² *Výzkum rizikového chování českých dětí v prostředí internetu 2013*. [online]. [cit. 2015-06-17].

Dostupné z: http://www.bezpecnyinternet.cz/ke-stazeni/bezpecny_internet_prezentace.pdf

Nejdříve zde popisuji metodu, kterou jsem zvolila, dále sběr a charakteristiku vzorku. Následně přináším analýzu dat, kterou jsem získala formou polostrukturovaných rozhovorů. V závěru praktické části diplomové práce podávám shrnutí získaných informací.

Cílem diplomové práce je tedy nabídnout jeden z možných pohledů na zvolenou problematiku a zaměřit se především na možné negativní dopady a rizika, která mohou nastat při využívání sociálních sítí žáky 2. stupně ZŠ.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 Média

Média ovlivňují život každého z nás, denně se s nimi setkáváme. Jejich funkce v našem životě jsou značně rozmanité. Pro někoho jsou zdrojem zábavy a vyplněním volného času, pro jiné jsou součástí jejich pracovní činnosti. Život bez nich si už nikdo z nás nedovede představit, staly se nutnou součástí moderní společnosti. Vychovávají, informují, vzdělávají, ale ovlivňují i naše představy. Jejich moc byla masivně využita během 2. světové války v Německu. Zde sloužila jako důležitá součást propagandy.

S rozvojem informačních technologií ve 21. století, pronikla i do oblasti školství. V roce 2001 odstartoval v našem prostředí projekt Internet do škol. Tento projekt měl vybavit školy připojením k internetu. Jeho další součástí byl i rozvoj počítačové gramotnosti učitelů na českých školách.³ Žáci se s informačními technologiemi učí pracovat, ale zároveň jsou vedeny ke kritickému zhodnocení informací, které nabízejí. Média plní i funkci socializace dítěte. Předávají mu některé modely chování ve společnosti. Rodiče by měli s dítětem o televizních pořadech hovořit a pomoci mu rozeznat realitu od fikce. Média mohou být pro dítě užitečná i škodlivá. Škodlivost spočívá především v násilí, které prezentují. Psycholog Adam Suchý upozorňuje na fakt, že „sledování mediálního násilí vede k nápodobě agresivních vzorců chování v reálném životě.“⁴

Média je možné dělit z několika hledisek. Mediální teoretik Marshall McLuhan rozděluje média podle míry účasti recipienta na horká a chladná.⁵

---

³ Beneš, Š. *Internet ve školách: jak skončil byznys za 884 milionů korun*. 30. 11. 2007 [online]. [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://www.itbiz.cz/internet-ve-skolach>

⁴ Suchý, A. *Mediální zlo - mýty a realita: souvislost mezi sledováním televize a agresivitou u dětí*. Praha: Triton, 2007, s. 42

⁵ McLuhan, M. *Jak rozumět médiím: extenze člověka*. Praha: Mladá fronta, 2011, s. 36.

Rozdíl mezi chladnými a horkými médii spočívá především v míře účasti příjemců sdělení. Pro horká média je charakteristická menší účast příjemců a pro chladná naopak velká účast. Oproti tomu mediální teoretik Jan Jirák a mediální historička Barbara Köpplová rozdělují média na primární a sekundární.⁶ Mezi primární řadí lidmi používaný jazyk a do sekundárních zahrnují všechny druhy komunikace, které mohly lidem pomoci překonat vzdálenost jako internet, telefon, tisk apod. V současné době se médií výrazně dotýká i globalizace. Především v oblasti televizních pořadů a časopisů, které jsou vysílány a vydávány se stejným obsahem v různých zemích.

1.1 Funkce médií

Jak již bylo řečeno výše, funkce médií jsou velmi rozmanité. Nicméně Josef Musil řadí mezi hlavní úkoly médií především: informace, zábavu, a také reklamu.⁷ Informační funkce dle něj v sobě zahrnuje především poskytování informací z různých oblastí, které divák může sledovat v různých typech zpravodajství, aktualitách, komentářích. Zábavná funkce médií spočívá v nabízení nejrůznějších podob zábavy (např. humor, hudba, film, sport apod.). Josef Musil tvrdí, že zábavné prvky jsou více zastoupeny v rozhlasovém vysílání, jelikož může nabídnout rozmanité podoby hudby pro různé věkové či zájmové skupiny. V oblasti televizního vysílání se zábavná funkce projevuje z hlediska diferenciací pořadů, které se snaží uspokojit požadavky moderní společnosti (sportovní, filmové, cestopisné, dokumentární televizní kanály). Autor se dále domnívá, že jeden z hlavních problémů televizního vysílání bude nedostatek pořadů. Reklama je naopak pro televizní vysílání zdroj financí. Většinou je vždy cílená na konkrétní typ jedinců. Dle Josefa Musila je reklama poměrně často cílená na matky na mateřské dovolené, děti, důchodce.⁸ V souvislosti s výše

---

⁶ Jirák, J.; Köpplová, B. *Média a společnost: [stručný úvod do studia médií a mediální komunikace]*. Praha: Portál, 2007, s. 17.

⁷ Musil, J. *Elektronická média v informační společnosti*. Praha: Votobia, 2003, s. 52.

⁸ Tamtéž, s. 52 – 65.

uvedenými funkcemi však autor dodává že „podstatným rysem současnosti v oblasti elektronických médií je totiž stírání hranic mezi jednotlivými funkcemi.“⁹

Oproti tomu podle německého mediálního analytika Michaela Kunczika je možné mezi funkce masové komunikace zařadit „artikulování názorů, působení na veřejnost, kontrola politické činnosti, výchova a vzdělání, politická socializace, ovlivňování hospodářské činnosti reklamou.“¹⁰ Lukáš Urban, Josef Dubský a Karol Murdza funkce médií shrnují následovně: „médiá poskytují informace a usnadňují jejich přemísťování, ukládají a uchovávají informace, socializují jedince i celé sociální skupiny, nabízí zábavu, nabízí únik z reality a zapomnění, vydělávají peníze a nabízí pracovní uplatnění.“¹¹

Výše uvedené přístupy k tomu, jaké funkce média plní, nám ukazují, že média jako taková přinášejí recipientům především informace, vyplnění volného času a zábavu.

Hromadné sdělovací prostředky

Hromadné sdělovací prostředky můžeme nazvat jedním slovem masmédiá. Masmédiá jsou založena na principu zprostředkování sdělení velké skupině lidí (mase). S pojmem masmédiá úzce souvisí i pojem masové publikum. Masové publikum je takové, které zůstává pro výrobce sdělení po celou dobu v anonymitě. Výrazným rysem je jednostrannost sdělení, jelikož příjemci jen pasivně přijímají předkládaný obsah. Jediné, co ho pojí s ostatními, je médium. Mediální teoretik Jan Jiráček s mediální historičkou Barbarou Köpplovou uvádějí, že média se podílejí na vzniku masové kultury, a to

---

⁹ Musil, J. *Elektronická média v informační společnosti*. C. d., s. 52.

¹⁰ Kunczik, M. *Základy masové komunikace*. Praha: Karolinum, 1995. s. 33.

¹¹ Urban, L.; Dubský, J.; Murdza, K. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Praha: Grada, 2011, s. 51.

především díky jejich schopnosti předat sdělení obrovskému množství lidí a zábavě, kterou nabízejí. V průběhu let za to začala být kritizována: „neboť jejich působením se oslabují tradiční kulturní projevy a masovým charakterem mediálních sdělení se potlačují estetické nároky elitněuměleckých počinů a podporuje se bezmyšlenkovitá spotřeba masově produkovaného, unifikovaného zboží.“¹² Rozvoj masových médií je spjat s určitými mezníky ve vývoji lidské společnosti. Mezi tyto některé mezníky patří: „industrializace, urbanizace a alfabetizace modernizujících se společností, s procesem demokratizace těchto společností, s formováním a uvědomováním si národní identity těchto společností, tedy s moderním nacionalismem.“¹³

Mediální vs. lidská komunikace

Mediální teoretik Jan Jirák s mediální historičkou Barbarou Köpplovou se snažili stanovit hlavní rozdíly mezi komunikací probíhajícími mezi konkrétními lidmi a mediální komunikací. Mezilidská komunikace je ukotvená v čase a prostoru, nabízí účastníkům zpětnou vazbu a možnost reakce. Oproti tomu komunikace prostřednictvím médií se od běžné liší v tom, že příjemce sdělení nemá s původcem žádnou možnost kontaktu. Sdělení probíhá zprostředkovaně skrze určité médium. Reakci na proběhlé sdělení získá producent sdělení až zhodnocením pomocí grafů sledovanosti apod. Média konkrétně netuší, s kým komunikují (muž, žena, dítě, mladý/ starý člověk), proto často pracují se stereotypními pojmenování typu divák, občan atd. Z toho tedy vyplývá, že „...mediovaná kultura je svým způsobem jednosměrná, že je zaměřena na neindividualizované, velmi obecně charakterizované publikum.“¹⁴ Dále mediální komunikace probíhá pomocí

---

¹² Jirák, J.; Köpplová, B. *Média a společnost: [stručný úvod do studia médií a mediální komunikace]*. C. d., s. 57.

¹³ Bednařík, P.; Jirák, J.; Köpplová, B. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2011, s. 16.

¹⁴ Jirák, J.; Köpplová, B. *Média a společnost: [stručný úvod do studia médií a mediální komunikace]*. C. d., s. 36.

určitého typu média (televize, rozhlas, film atd.) Jan Jirák s Barbarou Köpplovou další rozdíl shledávají v rozdílných možnostech času a prostoru. Jak bylo řečeno výše, komunikace tváří v tvář probíhá v určitém čase a na konkrétním místě. Mediální komunikace ve srovnání s komunikací mezi lidmi je schopna překážky, které se týkají času a prostoru překonávat. „Události, jež se odehrávají v nějakém konkrétním národním, regionálním či místním kontextu, mohou být tohoto kontextu zbaveny a (,dekontextualizovány‘) jsou dostupné v podstatě na celém světě.“¹⁵ Jedna konkrétní zpráva může být vysílána kdykoliv a kdekoliv na světě. Posledním zásadním rozdílem je fakt, že mediální sdělení se považuje za určitý druh spotřebního produktu.¹⁶

1. 2 Typy sdělovacích prostředků

Rozvoj moderní společnosti sebou přinesl různé typy médií. Mezi nejznámější média patří televize, kniha, tisk, rozhlas a internet. Velkým mezníkem ve vývoji médií byl v 15. století vynález knihtisku a ve 20. století vznik elektronických média. Elektronická média se v současnosti neustále vyvíjejí vpřed. Považuji za vhodné popsat jednotlivé typy médií, pro lepší přehled v historickém vývoji médií. V závěru této kapitoly zmiňuji i internet, se kterým také souvisí pojem sociálních sítí, který je stěžejním tématem diplomové práce.

Kniha

Kniha znamenala pro dřívější společnost možnost dlouhodobě uchovávat informace pro další generace. Původně se předávaly pomocí opisů. Opisy zajišťovali především mniši v kláštorech. V 15. století zaznamenala kniha velký rozvoj, Johannes Guttenberg v tomto století totiž vynalezl knihtisk. Díky knihtisku se knihy mohly masivněji a rychleji šířit. Jan Jirák

---

¹⁵ Jirák, J.; Köpplová, B. *Média a společnost: [stručný úvod do studia médií a mediální komunikace]*. C. d., s. 37.

¹⁶ Tamtéž, s. 36- 38

s Barbarou Köpplovou dávají do souvislosti vynález knihtisku s rozvojem pošty, jakožto doručovací služby.¹⁷

Revoluci v oblasti tištěných knih přinesl rozvoj elektronických čteček. Ty umožňují nahrát jakoukoliv knihu do příslušných zařízení. Kniha hraje velmi důležitou roli ve výchově dítěte, jelikož vede k rozvoji slovní zásoby, abstraktního myšlení. Nacházíme se však v době, kdy zájem o knihy u dětí a mládeže klesá. Nutností dnešního vzdělávání je především rozvíjet u žáků čtenářskou gramotnost, zejména porozumění textu.

Tisk

Tisk jakožto médium má v lidské společnosti dlouhou tradici. Jeho rozvoj se datuje do roku 1890, kdy byl vynalezen linotyp.¹⁸ Mediální teoretik Marshall McLuhan považuje tisk za „skupinovou konfesní formou, která umožňuje účast společenství. Může události ‚zabarvit‘ tím, že ji použije nebo, že je nepoužije vůbec.“¹⁹

Tisk úzce souvisí s pojmem žurnalistika. Podle amerického akademika Roberta McChesneyho se ucelená představa o tom, jaká by žurnalistika měla být, objevila ve dvacátém století. Mezi hlavní požadavky tehdy patřily: politická neutrálnost, nestrannost, objektivnost.²⁰ V souvislosti s tím autor upozorňuje na fakt, že postupem času se ukázalo, že profesionální žurnalistika má jednu zásadní vadu, a tou je právě objektivnost a neutrálnost přinášovaných zpráv. Pokud novinář přemýšlí o tom, jakou zprávu zařadí a kterou naopak upozadí, činí tím rozhodnutí a v důsledku toho prosazuje určité hodnoty.²¹

---

¹⁷Jiráček, J.; Köpplová, B. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. s. 63.

¹⁸ McLuhan, M. *Jak rozumět médiím: extenze člověka*. C. d., s. 217.

¹⁹ Tamtéž, s. 216.

²⁰ McChesney, R. *Problém médií: jak uvažovat o dnešních médiích*. Všeň: Grimmus, c2009, s. 9.

²¹ Tamtéž, s. 14.

Robert McChesney uvádí, že žurnalistika v poslední době přináší především triviální zprávy o různých celebritách a politicích a nevěnuje pozornost významným společenským tématům.²² Děje se tak především proto, že tyto zprávy jsou pro čtenáře zajímavější a přináší tedy větší zisk. „Tento způsob psaní je levnější a jednodušší než ‚závažné‘ zpravodajství a nikdy nezaplete mediální společnost do sporu s někým mocným.“²³ Je možné, že dnes popularita tisku klesla s expanzí internetového zpravodajství a televize. Snížení prodeje tiskovin mohl zapříčinit také rozvoj elektronických novin a časopisů.

Tisk jako takový můžeme rozdělit na seriózní a bulvární. Bulvární plátky mají tendenci informace přibarvovat, lákat čtenáře tučnými titulky. Velmi často se stává, že to, na co láka titulek v konkrétním článku ani nenajdeme. Cílem bulváru je hlavně zisk, nikoliv podat seriózní informace. Oproti tomu seriózní plátky se snaží podat důvěryhodné a přesné informace. Mediální teoretik Jan Jirák s mediální historičkou Barbarou Köpplovou zdůrazňují, že už v 19. století bylo možné rozdělovat tisk na seriózní a masivní. Za masový tisk byl považován takový, který se šířil prodejem pomocí stánků či kamelotů. Mezi jeho typické znaky je možné zařadit nízkou cenu, vysoký náklad, lákavé titulky, lascivnost, typické obsahy jako černá kronika, krimi, zábavnost.²⁴

Důležitou součástí tisku je inzerce. Ta pro tisk plní jeden z největších zdrojů příjmu. Sílu inzerce poznal už v 19. století lord Northcliff, který vydával Daily Mail. Díky tomu mohl snížit cenu prodeje, a tím rapidně vzrostl počet prodaných čísel Daily Mailu. Také se snažil do tisku zakomponovat reklamu

---

²² McChesney, R. *Problém médií: jak uvažovat o dnešních médiích*. C. d., s. 35- 36.

²³ Tamtéž, s. 36.

²⁴ Jirák, J.; Köpplová, B. *Média a společnost: [stručný úvod do studia médií a mediální komunikace]*. C. d., s. 30.

a různé senzace, kterými by přilákal více čtenářů. V souvislosti se zavedením těchto postupů do oblasti tisku se hovoří o tzv. northcliffovské revoluci.²⁵

Rozhlas

Rozhlas je často využíván jako kulisa při určité denní činnosti. Jeho funkcí je podávat informace z různých oblastí (doprava, počasí, zprávy dne atd.). Mediální teoretik Marshall McLuhan dokonce tvrdí, že „počasí je médiem, které vtahuje všechny lidi bez rozdílu. Je nejpobulárnější částí rozhlasového vysílání.“²⁶ Rozmach rozhlasu je spojen s působením Hitlera, ten využil sílu svého hlasu, aby pomocí tohoto média ovlivňoval masy lidí. „Rozhlas poskytl první masivní zážitek elektronické imploze...“²⁷

Rozhlas je považován za horké médium, na své posluchače působí důvěrně.²⁸ Z tohoto média vnímáme především zvuk, tím pádem máme možnost využívat svoje představy a domýšlet si obsahy. V současné době i do rozhlasu pronikají prvky bulvarizace a komerčnosti. Je zcela běžné, že v rámci vysílání slyšíme několik reklamních upoutávek, než se dočkáme své oblíbené skladby. I zprávy v rámci rozhlasu se často zaměřují na skandály, senzace, současné trendy. Můžeme pozorovat také změnu v oblasti používání jazyka. Do prostředí rozhlasu výrazně pronikají vulgarismy, pejorativa, slang, hovorový jazyk a také anglicismy. V České republice funguje několik desítek rozhlasových stanic. Výše uvedené změny v pojetí rozhlasu pronikají především do oblasti hudebních stanic (například *Evropa 2*, rádio *Kiss*). S rozvojem internetu vnikla také řada internetových hudebních stanic, které je možné poslouchat kdekoli na světě. Stále však najdeme tradiční pojetí rozhlasu, kde je cílem informovat o různých oblastech kultury

---

²⁵ Jirák, J.; Köpplová, B. *Média a společnost: [stručný úvod do studia médií a mediální komunikace]*. C. d., s. 32.

²⁶ McLuhan, M. *Jak rozumět médiím: extenze člověka*. C. d., s. 311.

²⁷ Tamtéž, s. 313.

²⁸ Tamtéž, s. 312.

či událostech (například Český rozhlas jeho sekce: *Vltava, Radiožurnál, Zelená vlna* atd.)

Televize

Televize může lidem sloužit mnoha způsoby. Poskytuje zábavu, relaxaci, informace, ale její největší síla spočívá v rychlosti předávání informací. Dřív bylo nemyslitelné, aby se události z jednoho konce světa, dostaly takto rychle na konec druhý. Díky tomu lze televizi považovat za jedno z nejrozšířenějších médií. Její výhodou je, že dokáže diváka vtáhnout do děje a dává mu pocit bezprostřední účasti, ať se nachází kdekoliv. Francouzský sociolog Pierre Bourdieu upozorňuje, že televize je „přizpůsobená mentálním strukturám publika. Hlasatelé televizních novin, moderátoři debat, sportovní komentátoři stali malými řediteli svědomí a dělají ze sebe – aniž by se museli moc nutit – mluvčí typické maloměšťácké morálky. Říkají, co je třeba si myslet o tom, co oni naznačují jako ‚problémy společnosti‘ ...“²⁹ Z toho tedy plyne fakt, že televizní vysílání se snaží divákům předávat hotové názory a postoje na prezentovaný obsah. Důležité však je, aby divák dokázal informaci, kterou mu televize nabízí kriticky zhodnotit a ne pouze pasivně konzumovat. Pasivní konzument přijímá hotové obsahy a dále nad nimi nepřemýšlí, přijímá je, tak, jak jsou. Divák by se měl nad povahou informací zamyslet, podívat se na ně z více úhlu, díky tomu může zhodnotit povahu nabízených obsahů. Kritické myšlení je jedním z trendů v současném vzdělávání. Tento požadavek se projevuje v dokumentu RVP ZV, konkrétně ve vzdělávacím oboru Výchova v občanství a průřezovém tématu Mediální výchova. „Žák kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí.“³⁰ Televize se stala součástí lidských obydlí. Slouží k společnému setkávání rodin po celém dni, stává se předmět lidské komunikace, debat, rozhovorů.

---

²⁹ Bourdieu, P. *O televizi*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2002, s. 43.

³⁰ *Rámcový program pro základní vzdělávání, klíčové kompetence, průřezová témata*. [online], cit [cit. 2015-06-16]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>

Mnoho lidí jí také považuje za důležitou součást volného času. Mohou si u ní odpočinout, zapomenout na starosti z uběhlého dne.

Televize funguje na principu předávání obrazů a zvuků „Televizní divák se sám stává obrazovkou. Je bombardován světelnými impulsy. Televizní obraz nabízí divákovi asi 3 miliony bodů za sekundu. Přestože jich divák zachytí jen pár desítek, stačí mu k vytvoření vlastního dojmu.“³¹ Mediální teoretik Marshall McLuhan hovoří o tzv. televizní generaci, která usiluje o tom být všude a také při všem a především si vše náležitě prožít.³² Zdůrazňuje, že vražda bývalého amerického prezidenta Kennedyho byl právě ten okamžik, kdy si společnost uvědomila bezprostřední pocit účasti skrze televizní obrazovku.

Josef Musil se domnívá, že honba televizních reportérů za senzacemi s sebou přináší pořady, či informace, které jsou mnohdy na hranici lidského vkusu a důstojnosti. Mezi takovéto jevy zařazuje příliš naturalistické obrazy (např. smrt člověka v přímém přenosu, utrpení zvířat, či lidí).³³ Zde je patrné, že do televize pronikají prvky bulvarizace. Podle Pierra Bourdieua se současné televizní vysílání podbízí a vnucuje divákům, aby získalo, co nejširší okruh publika, v důsledku toho jim nabízí primitivní produkty typu talkshow, realityshow apod.³⁴

Televize je jedno z velmi diskutovaných médií, a to především z hlediska jejího vlivu. Josef Musil hovoří o faktu, že předávané informace často vedou k názorové manipulaci, dále nevyžaduje fantazii recipienta, vede k vytváření pseudoreality a k pasivitě jednice.³⁵ Dalším neopomenutelným faktem je její potencionální vliv na děti a mládež především z hlediska prezentovaného násilí v televizních pořadech.

---

³¹ McLuhan, M. *Jak rozumět médiím: extenze člověka*. C. d., s. 326.

³² Tamtéž, s. 341.

³³ Musil, J. *Elektronická média v informační společnosti*. C. d., s. 82.

³⁴ Bourdieu, P. *O televizi*. C. d., s. 45.

³⁵ Musil, J. *Elektronická média v informační společnosti*. C. d., s. 89 – 95.

Z technologického hlediska televize prošla výrazným vývojem. Od dob černobílého obrazu máme dnes k dispozici daleko propracovanější modely. V současnosti je trendem vlastnit televizi s 3D obrazem, či dokonce s rozlišením 4K³⁶. Tyto posuny však můžeme považovat také jako zdroj financí pro výrobce, jelikož takovou kvalitu už lidské oko není schopné rozeznat. Trh také nabízí spotřebitelům tzv. Smart TV, což je televize, která disponuje operačním systémem, to znamená, že umožňuje i další multimediální práci např. surfovat po internetu, hrát hry, využívat sociální sítě apod.

Internet

Internet je v současné době vedle televize nejrozšířenějším komunikačním a informačním prostředkem. Je možné ho považovat za předpoklad vzniku sociálních sítí. Mnoha způsoby změnil a stále mění život dnešní společnosti. Internet přináší lidem rozmanité možnosti. Je možné vyhledávat informace, nakupovat přes internetové obchody, navazovat nové kontakty mezi lidmi a mnoho dalšího.

Historie internetu započala v roce 1969 v USA. Jeho původní název byl ARPANET a byl primárně určen armádním účelům. Jeho hlavní úkolem bylo propojení a rychlý přenos informací mezi armádou a laboratořemi na univerzitách. Postupně se internet rozšířil mezi další univerzity a následně do celého světa. „Na podzim roku 1985 čítal internet teprve 2000 počítačů, již za sedm let byla překročena hranice milionu.“³⁷ Friedrich Naumann upozorňuje na další podstatné součásti internetu tedy na službu World Wide Web (www) a Electronic Mailing (e-mail).³⁸ Vynález těchto služeb výrazně rozšířil možnosti tohoto média. Jak již bylo řečeno výše, internet výrazně

---

³⁶ 4K rozlišení – označení pro vysoce kvalitní rozlišení obrazu. Název vychází z horizontálního rozlišení, které je přibližně 4000 pixelů. Čerpáno z: *4K resolution Definition from PC Magazine Encyclopedia*. PC Magazine, 1994-12-04, [online]. [cit. 2015-06-15]. Dostupné z: <http://www.pcmag.com/encyclopedia/term/57419/4k-resolution>

³⁷ Naumann, F. *Dějiny informatiky: od abaku k internetu*. Praha: Academia, 2009, s. 357.

³⁸ Tamtéž, s. 358.

ovlivnil mnoho sfér lidského života. Díky internetu se výrazně změnila možnost práce, už není problém pracovat kdekoli na světě či v pohodlí domova. Pomohl také ke vzniku nových oblastí v rámci obchodování (aukce, bazary, směnárny...), umožňuje obchodníkovi i nepřetržitý kontakt se zákazníkem (sběr dat o jeho předchozích nákupech, možnost cílení reklamy).

Výrazně se projevuje ve sféře vzdělávání. Dovoluje komunikovat učitelům a studentům mimo školní prostředí (např. pomocí služby Skype). Vzniká i řada databází, které shromažďují rozmanité absolventské práce, jež mohou pomoci při dalším studiu. Další nespornou výhodou je možnost zaznamenání výuky na kameru, a poté uložení na webové stránky dané školy. Většina světové populace však internet využívá k vyplnění volného času a k zábavě. Pomocí internetu je možné téměř kohokoliv kontaktovat a nezáleží na tom, zda se nacházíme na území České republiky či Španělska. Novodobým trendem je seznamování a hledání partnerů pomocí webových stránek, které jsou na to zaměřeny (internetové seznamovací portály apod.).

Psycholožka Lenka Hulanová v souvislosti s internetem hovoří o paradoxu, který se týká chudších oblastí světa. Upozorňuje, že tyto země nemají tak snadný přístup k internetu jako tomu je u rozvojových zemí. Tím pádem jim často chybí informace, které by jim mohly pomoci v různých oblastech života (zdraví, hygiena, možnosti získání práce apod.).³⁹

1.3 Informační společnost

V současné době se díky médiím a neustálému vývoji informačních technologií ocitáme pravděpodobně na počátku nové epochy společnosti. V této souvislosti můžeme hovořit o tzv. informační společnosti.⁴⁰ Autorem tohoto pojmu je sociolog Daniel Bell, který ho použil pro označení

---

³⁹ Hulanová, L. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012. s. 24.

⁴⁰ Sak, P; Mareš, J. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, s. 28.

společnosti, která přechází od hodnot materialistických k hodnotám postmaterialistickým, mezi které patří např. znalosti, vědění, přístup k informacím.⁴¹

Sociolog Petr Sak upozorňuje, že tato společnost souvisí s pojmem infosféra. „Vznik a rozvoj infosféry patří spolu s digitalizací k základům nového civilizačního vývoje... nejen z hlediska teritoriálního, ale i sociokulturního.“⁴² Teritoriální expanzi vysvětluje Petr Sak na příkladu vzniku internetu, který z USA pronikl do celého světa. Profesor informatiky Jiří Zlatuška poukazuje na fakt, že tato společnost je založena na práci s informacemi, především na jejich možné digitalizaci a uchování pro další generace. Dále dochází k tvrzení, že „ze zpracování informací se stává významná ekonomická aktivita, která jednak prostupuje tradičními ekonomickými či společenskými aktivitami a jednak vytváří zcela nové příležitosti a činnosti, které podstatně ovlivňují charakter společnosti.“⁴³

Obecně můžeme tedy říct, že je to společnost, která je ovlivněna neustálým vývojem ICT technologií (informačních a komunikačních). Tyto technologie umožňují zpracovávat a uchovávat různé informace, dále usnadňují v mnoha ohledech každodenní činnosti jedinců např. od rozmanitých možností komunikace, či pomáhají při zpracování různých pracovních úkolů. Informační společnost sebou může přinášet i různá rizika. Jiří Zlatuška považuje za jedno z rizik především polarizaci společnosti na bohaté a chudé.⁴⁴ Sak naproti tomu zvažuje možnost, že jedním z hlavních rizik informační společnosti je osamocení jedince v rámci společnosti.⁴⁵ S informační společností a jejím vývojem dle sociologa Petra Saka souvisí

---

⁴¹ Musil, J. *Informační společnost a její ekonomické a sociální aspekty*. Orbis communications[online]. 2011, č. 4, s. 21 [cit. 2015-06-15-]. Dostupné z: <http://orbis.ujak.cz/informacni-spolecnost.php>

⁴² Sak, P; Mareš, J. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*. C. d., s. 28,29.

⁴³Zlatuška, J. *Informační společnost*. Zpravodaj ÚVT MU. 1998, roč. VIII, č. 4, [online]. [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://webserver.ics.muni.cz/bulletin/articles/122.html>

⁴⁴Tamtéž.

⁴⁵ Sak, P; Mareš, J. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*. C. d., s. 276.

pojem kyberprostor. Autor poukazuje na fakt, že „civilizační schopnost tvořit nové informace se natolik zmnožila, že jejich prostřednictvím člověk vytváří umělou (virtuální) realitu“⁴⁶

Kyberprostor

Kyberprostor je dle sociologa Petra Saka svět, kde „člověk svou tělesnou schránkou existuje v přirozeném světě a svým vědomím vstupuje do světa kyberprostoru.“⁴⁷ Pojem kyberprostor byl poprvé použit autorem sci - fi románu Williamem Gibsonem v roce 1992.⁴⁸ Psycholožka Lenka Hulánová definuje kyberprostor jako: „fenomén, díky kterému můžeme „reálný“ svět redukovat např. na globální město, ve kterém neexistují geografické ani kulturní hranice.“⁴⁹

Za kyberprostor se tedy zjednodušeně považuje virtuální svět, který je paralelní se skutečným světem. Pro kyberprostor je typické stírání hranice mezi časem a prostorem. Petr Sak v souvislosti s tímto poukazuje na fakt, že v rámci kyberprostoru existuje pouze jeden čas. Je to čas, který probíhá on - line.

Komunikace ve virtuálním světě probíhá pomocí psaného textu a je asynchronní.⁵⁰ V některých případech může probíhat i kombinací mluveného slova a psaného textu.⁵¹ Vše, co se v rámci kyberprostoru odehrává, je možné uložit do dokumentové podoby. V reálném světě to není možné. Ovšem tato

---

⁴⁶ Sak, P; Mareš, J. *Člověk a vzdělání v informační společnosti*. C. d., s. 29.

⁴⁷ Tamtéž, s. 29.

⁴⁸ Tamtéž, s. 29.

⁴⁹ Hulánová, L. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. C. d., s. 27.

⁵⁰ Asynchronní - komunikace, která nevyžaduje reálné působení v čase. Čerpáno z: Hulánová, L. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. C. d., s. 30.

⁵¹ Služba Skype - umožňuje telefonický hovor mezi účastníky, ale nabízí i možnost psané komunikace.

možnost sebou přináší i stinné stránky, jelikož kdokoliv může sledovat to, co jedinec v online prostoru dělá a případně toho může zneužít.

Chování lidí v běžném světě a kyberprostoru můžeme sice srovnávat, ale je nutné si uvědomit, do jaké míry jsou tyto dvě skutečnosti stejné. Informace, které o sobě jedinec napíše, nemusí odpovídat skutečnosti, což vede k tomu, že není problém figurovat v internetovém prostředí pod více identitami. Dalším výrazným rysem kyberprostoru je anonymita. Anonymita může tedy sloužit uživateli například k vyjádření: „nepříjemných pocitů, nezákonných či nepřiměřených potřeb.“⁵²

Při komunikaci v kyberprostoru dochází k tzv. disinhibici⁵³, což je stav, kdy jedince opouštějí zábrany, strach a stud, a nemají problém sdělit ostatním o sobě různé choulostivé informace, nebo se chovat odlišným způsobem než je u nich běžné. Nabízí se otázka, proč se se tomu tak děje? Uživatelé internetu vědí, že jsou v bezpečí domova, a tím pádem se nebojí odhalení popř. reakce od dalšího účastníka komunikace, která by mohla nastat v reálném životě. Podle psycholožky Lenky Hulanové může být disinhibice velkým problémem zejména u mladistvých, kteří v rámci internetových seznamovacích portálů navazují nové kontakty, nebo se projevují v rámci sociálních sítí. Neznámý útočník toho tedy může snadno zneužít a vylákat jedince tam, kam potřebuje.

Marry Mullerová apeluje na fakt, že v rámci kyberprostoru došlo k vytvoření nového jazyka. Jazyka plného zkratk a šifer. Tento nový jazyk umožňuje mladým lidem a případným útočníkům hovořit skrytě. Novým jazykem je myšleno používání především různých emotikon a zkratkových slov, která pocházejí z angličtiny (například *btw = by the way*, *asap = as soon as possible*,

---

⁵² Hulánová, L. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. C. d., s. 29.

⁵³ Disinhibice – odložení zábran. Čerpáno z: Hulanová, L. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. C. d., s. 32.

BD = birthday, 4U = for you atd). Rodiče pokud by si případně konverzaci svého potomka přečetli, nemusí tedy všechna zkratková slova a emotikony identifikovat.

2 Pojem sociální síť

Na pojem sociální síť je možné nahlížet několika způsoby – obecně, sociologicky a technologicky. Ať je pohled na tento pojem jakýkoliv, vždy je možné najít společný prvek, a tím je shlukování (spojování) lidí, webů do dalších celků.

Sociální síť obecně

Obecně můžeme sociální síť chápat jako vztahy mezi lidmi, které jsou navzájem propletené, a díky tomu se ovlivňují. Už narozením se vlastně každý z nás stává členem určité sociální skupiny. Sociální skupiny nás ovlivňují po celý náš život a můžeme je dělit do dvou celků, a to na formální a neformální. Je zřejmé, že v neformálních skupinách nebudou striktně vynucována pravidla chování, oblékání, a bude zde převládat spíše přátelská atmosféra. Do neformálních skupin se řadí různé zájmové organizace dětí, mládeže i dospělých. Formální skupiny se naopak vyznačují pravidly, jimiž je nutné se řídit. Atmosféra v těchto skupinách není tolik přátelská, vztahy se udržují spíše na profesionální úrovni. Patří sem různé firmy, ale i vzdělávací instituce.

Sociologický pohled

Sociální síť poprvé definoval „J. A. Barnes v roce 1954 – jednalo se o čistě sociologický termín, sloužící k popisu sociálních struktur propojených pomocí přátelství, společných zájmů, náboženské či rasové příslušnosti, sexuální orientace či jiného atributu.“⁵⁴

Socioložka Lenka Bušíková označuje sociálními sítěmi vztahy a vzájemné působení mezi třemi a více jedinci. Dále uvádí pojmy, které s vytvářením

---

⁵⁴Pavlíček, A. *Nová média a sociální síť*. Praha: Oeconomica, 2010, s. 126.

sociálních sítí souvisí, a to sociální struktura, role, klastr. V sociální struktuře je kladen důraz především na vazby mezi jedinci. Role je spojena s očekáváním, jež dva jedinci mají vzhledem k jejich zaměřenému jednání a také na sdílení podobných zájmů, či aktivit. S vytvářením sociálních sítí dále souvisí shlukování jedinců do tzv. klastrů. Díky tomu podle socioložky Lenky Buštkové jedinci „vytvářejí husté sítě a v rámci sociální struktury se nalézají blízko sebe“.⁵⁵ V rámci utváření sociálních sítí mezi jedinci jsou dle autorky zkoumány slabé a silné vazby. Přičemž za slabé vazby jsou považovány známosti a za silné především vazby s nejbližší rodinou a přáteli. Lenka Buštková odkazuje na amerického sociologa Marka Granovettera⁵⁶, který na základě těchto vazeb vytvořil „difuzní model šíření informací.“⁵⁷ U lidí, kteří jsou spojeni silnou vazbou, proudí stejné informace víceméně stále cyklicky dokola. Oproti tomu mezi jedinci se slabou vazbou je větší šance na získání nových informací, poznatků, jelikož okruh lidí je širší.⁵⁸

Antonín Pavlíček na sociální sítě naopak nahlíží dvěma způsoby, z hlediska sociologie a webu.⁵⁹ Z hlediska sociologie chápe sociální síť jako skupinu lidí, která je spolu propojená a navzájem se ovlivňuje. Co se týče propojení lidí, není podmínkou, aby byli nutně příbuzní. Jaké jsou tedy důvody k vytvoření sociální sítě? Mohou to být různé společné zájmy, rodinné vztahy apod.

Fyzik Albert-Laszló Barabási se domnívá, že pro sítě jsou typické malé světy. Síť tedy v důsledku toho vytváří spoustu malých světů. Fyzická vzdálenost

---

⁵⁵ Buštková, L. „Analýza sociálních sítí“ Sociologický časopis, 1999, Vol. 35 (No. 2: 193-206) [online]. [cit. 2015-01-31]. Dostupné z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/42a6c78198cacdc20c3a2da286e0c226ef935606_210_193BU STI.pdfBuštková

⁵⁶Mark Granovetter se zabývá především vztahy mezi sociálními sítěmi a sociálními institucemi. Dále se zabýval teorií silných a slabých vazeb z hlediska sociální struktury Čerpáno z: Stanford University [online]. [cit. 2015-05-08]. Dostupné z: <https://sociology.stanford.edu/people/mark-granovetter>

⁵⁷ Buštková, L. „Analýza sociálních sítí“ Sociologický časopis, 1999, Vol. 35 (No. 2: 193-206) [online]. [cit. 2015-01-31]. Dostupné z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/42a6c78198cacdc20c3a2da286e0c226ef935606_210_193BU STI.pdfBuštková

⁵⁸ Tamtéž

⁵⁹ Viz další podkapitola – Technologický pohled.

mezi lidmi tím pádem, hraje čím dál menší roli a cizí lidé si jsou díky sociálním sítím mnohem blíží, než například lidé ve vedlejší domě. Dále upozorňuje na amerického sociologa Marka Granovettera, který přinesl zajímavý pohled na sociální síť. „Podle něj je společnost seskupena do vysoce pospojovaných shluků či pevně stmelěných okruhů přátel, kde každý zná každého. Několik vnějších vazeb spojujících tyto shluky navzájem brání tomu, aby zůstaly izolované od zbytku světa.“⁶⁰ Právě tyto vazby jsou důležité při komunikaci s naším okolím. Ukažme si to na příkladu hledání zaměstnání. Je zajímavé, že často nám při hledání zaměstnání pomohou spíše naši známí než blízcí přátelé. Naše známé můžeme tedy označit pojem vnější vazby. A v čem nám jsou tedy prospěšní? Pohybují se na jiných místech a tím pádem mají přístup k odlišným informacím než naši blízcí přátelé.⁶¹

Technologický pohled

Z technologického hlediska se jedná o virtuální místo, kde se mohou lidé spojovat a sdílet okamžiky svého běžného života odkudkoliv na světě. Ačkoliv se říká, že sociální sítě jsou všude kolem nás, tak pro připojení k nim je nutné disponovat dvěma důležitými prostředky. Prvním je mít k dispozici zařízení, které umožňuje připojení k internetu. V dnešní době toto umožňuje veškerá technologie, která je založena na bázi počítače (osobní počítač, notebook, mobilní telefon, tablet, smart telefony a smart hodinky). Dále je nutný přístup k aplikaci, která celou danou sociální síť zaštiťuje. Zpravidla se dnes jedná o webové aplikace, které jsou přes internet přístupné kdekoli na světě. Na počátku se jednalo o klasické webové stránky, na jejichž vývoji se podílelo pouze několik lidí a doba programování se počítala v rádech dnů. Za svou existenci však tyto stránky prošly mohutným rozvojem. Dnes se jedná o nejvyspělejší aplikace, které jsou dostupné na internetu. Nejedná se už pouze o klasické sociální sítě, ale spíše o multimediální centra zábavy pro

---

⁶⁰ Barabási, A. *V pavučině sítí*. Vyd. 1. V Praze a Litomyšli: Paseka, 2005, s. 47.

⁶¹ Tamtéž, s. 47, 48.

širokou veřejnost. Tyto aplikace poskytují téměř vše, co je možné provozovat na internetu (sdílení fotek, nahrávání videí, sdílení různých souborů, zasílání zpráv, videokonference, hraní her apod.).

Antonín Pavlíček sociální síť v tomto kontextu pojímá jako seznam, či prostor vzájemně propletených přátel a kontaktů. Díky tomuto propojení je možné v rámci kyberprostoru vytvářet různé komunity, vyhledávat přátele, prohlížet jejich obsahy (fotografie, příspěvky apod.). Upozorňuje tedy na fakt, že internetové sociální sítě přemísťují vazby ze skutečného světa do toho virtuálního.

Fyzik Albert-Laszló Barabási v souvislosti se sociálními sítěmi pracuje s pojmem prostředník, což je obecně člověk, který dokáže velmi rychle navazovat společenské kontakty a získat si přátele. Autor prostředníky situuje i do prostředí webu. Stavba webového prostředí je „ovládána několika málo vysoce propojenými uzly neboli centry. Tato centra jako třeba Yahoo! nebo Amazon.com jsou extrémně viditelná...“⁶² Právě díky těmto velkým centrům drží pohromadě méně navštěvované stránky. Pokud si toto tvrzení spojíme s prostředím kyberprostoru, vyplýne nám, že si sice můžeme v jeho prostředí zveřejnit naprosto cokoli, ale zásadní otázkou zůstává, zda si toho někdo všimne. Dle Alberta-Laszló Barabásiho by to bylo možné jen, kdyby byl web náhodně spojenou sítí. Z výše uvedeného vyplývá, že velká webová centra je možné najít jen díky odkazům. Webové stránky, které mají malý počet odkazů, vlastně skoro neexistují, jsou obtížně dohledatelné.

---

⁶² Barabási, A. *V pavučině sítí*. C. d., s. 61 -62.

Internetové sociální sítě

Internetové sociální sítě můžeme považovat za ústřední fenomén dnešní doby. Účet na sociální síti vlastní drtivá většina lidí na celém světě. V současné době mezi mladými lidmi budí překvapení, pokud někdo z jejich známých nevlastní profil na sociální síti.

Psycholožka Lenka Hulanová se zabývala myšlenkou, proč došlo v oblasti sociálních sítí k tak masivní explozi. Domnívá se, že je to především proto, že každý člověk chce uspokojit svou touhu po seberealizaci, upozornit na sebe. A právě sociální síť je místo, které to umožňuje. Ostýchavější jedinci mohou mít dokonce pocit, že je to jediné místo, kde snadno a rychle navázat nové kontakty.

IT consultant Martin Bugner se domnívá, že sociální sítě jsou v dnešní společnosti oblíbené hlavně proto, že se podobají skutečnému životu. „Odborníci se shodují, že internet vstoupil do další fáze, to jest fáze, kdy přestal být jen zdrojem informací, ale stal se médiem pro sociální komunikaci.“⁶³

Popularita sociálních sítí by mohla být zapříčiněna také tím, že zde člověk může sdílet svoje uspokojené potřeby (láska, nový vztah, nová pracovní pozice atd.) Nebo také tím, že právě díky sociálním sítím se člověk snadno dozví, co je nového u jeho přátel. Internetové sociální sítě umožňují navázat spojení s lidmi během pár sekund. Doslova boří hranice vzdáleností mezi lidmi. Technologický pokrok moderní doby umožnil v uvozovkách zmenšit svět. Během sekundy se naše okolí může dozvědět, že se nacházíme na druhém konci světa.

---

⁶³ Bugner, M. *Sociální síť, dobrý sluha, zlý pán*. Internet pro všechny, o.s. © 2002 – 2015 [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://www.internetprovsechny.cz/socialni-sit-dobry-sluha-zly-pan/>

Historie

Historie sociálních sítí v rámci internetu je velmi dlouhá. Počátky je možné pozorovat už v 80. a 90. letech 20. století. Za úplně první sociální síť se považuje projekt Randyho Conrada *classmammates.com*.⁶⁴ Hlavním účelem bylo propojení Conradových spolužáků (dodnes tuto sociální síť známe pod českým názvem *spolužáci.cz*). Ve 21. století vstupují na půdu internetu další nové sociální sítě např. Myspace a především giganti sociálních sítí Facebook a Twitter.

2.1 Druhy internetových sociálních sítí

Na světě existuje spousta aplikací, které je možné považovat za sociální síť. Naprogramovat takovou aplikaci dnes trvá několik měsíců, někdy i rok, a podílejí se na ní stovky vývojářů, kdy každý má na starost pouze svou oblast. Zdárným příkladem je např. sociální síť Facebook.

Facebook

Tato sociální síť zaujímá první místo z hlediska oblíbenosti a rozšířenosti. Facebook se zrodil v prostředí Harvardské univerzity. Za zakladatele se považuje Mark Zuckerberg. Ten ještě před Facebookem vytvořil tzv. Facemash, který obsahoval fotografie dívek z univerzity. Návštěvníci mohli jednotlivé dívky hodnotit. Tato aplikace však Zuckerberga přivedla až před komisi z důvodu porušení soukromí a autorských práv. V roce 2004 vytvořil sociální síť Facebook tak, jak ji známe dnes. Původně byla určena studentům univerzity, kteří si mohli sdílet různé příspěvky. O pár let později tj. v roce 2006 se Facebook stal přístupný široké veřejnosti.

---

⁶⁴ *Historie sociálních sítí*. [online]. [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: <http://www.socialnisite.estranky.cz/clanky/historie-socialnich-siti.html>

Facebook pro založení účtu požaduje dvě věci – věk nad 13 let a platnou emailovou adresu. Antonín Pavlíček se domnívá, že mezi nejčastější věkové skupiny, které mají účet u Facebooku a využívají jeho služeb, jsou uživatelé ve věku 18 – 24 a 25 – 34 let.

Po založení profilu je na uživateli jaké údaje si o sobě vyplní. Stěžejním místem na Facebooku je tzv. hlavní stránka s modrou lištou. Na této liště jsou ikonky zpráv, přátel a zeměkoule (značí upozornění), jakákoliv změna je uživateli hlášena červeným označením příslušné ikonky. Lišta dále obsahuje vyhledávací pole, kde je možné vyhledávat přátele, různé stránky a skupiny.

Na hlavní stránce uživatel sleduje vše, co se mezi jeho přáteli děje, kdo co sdílí apod. Dalším důležitým místem je osobní profil, což je stránka uživatele, s profilovou fotkou, která je přístupná veřejnosti. Osobní profil může obsahovat informace o povolání, místě bydliště, studiu či stavu - zadaný/nezadaný. Dále stránka může obsahovat různá alba uživatele či fotky, na kterých byl svými přáteli označen.

Osobní a hlavní stránce se jinak říká „zeď“ . Díky zdi uživatel komunikuje se svými přáteli, sdílí fotografie, píše různé příspěvky (příspěvky se mohou týkat de facto čehokoliv – pocitů, nálad, ale i aktuálního místa pobytů. Facebook nabízí i možnost vybrat si ze široké nabídky pocitů – cítí se skvěle, podrážděně, je nemocný, má hlad, je v restauraci s tím a tím apod.). Příspěvky uživatelů mohou být jejich přáteli komentovány, sdíleny, ale také je tu možnost dát tzv. like. Like je modrý palec a definuje se jako – *to se mi líbí*. Like je velice populární především u profilových fotek. Čím víc like, tím větší podpora lidského ega. Právě možnost prezentovat se na sociálních sítích dle vlastních ideálů (fotografie, informace na osobním profilu) by mohl být jeden z největších „taháků“ sociálních sítí. Albert Kšiňan upozorňuje, že „tím, že se vše vztahuje k přihlášené osobě, je zdůrazňována centrovanost subjektu. Facebook dodává každému člověku pocit důležitosti a výlučnosti

tím, že má - stejně jako ostatní - svůj prostor, na němž se odvíjí jeho vlastní film.“⁶⁵ Autor dále uvádí, právě toto vede k rozvoji narcistního vnímání sebe sama, odkazuje přitom na literární teoretičku Sontangovou. Ta dává narcismus do spojitosti s prezentací vlastních fotek na sociálních sítích, což vede k tomu, že jedinec je závislý na konzumaci svých fotek.⁶⁶

Další důležitou součástí Facebooku jsou přátelé. Bez přátel a kontaktů nemůže existovat žádná sociální síť. Pokud si chce uživatel Facebooku přidat přátele, vyhledá si je pomocí vyhledávací lišty. Najede si na jejich profil a odklikne možnost „přidat do přátel“. Jeho obsah může uživatel většinou vidět, až když jedinec jeho požadavek přijme. Facebook také generuje seznam navrhovaných přátel, které si můžeme přidat (většinou se jedná o přátele našich přátel, dalo by se říct, že se vlastně jedná o efekt sněhové koule). Pomocí seznamů přátel nabízí Facebook označení přátel na fotografiích, různých příspěvcích, videích. IT consultant Martin Bugner se pokoušel polemizovat nad tím, kdo je vlastně přítel z Facebooku? Došel k názoru, že to vlastně může i nemusí být někdo, koho známe z našeho reálného života, ale jde především o to, že uživatel má potřebu být s tím daným přítelem v kontaktu a chce s ním sdílet různé věci.

Pro Facebook je stěžejní i tzv. nastavení. V nastavení si každý uživatel nastaví, co chce, aby jeho přátelé z jeho informací viděli, kdo z veřejných uživatelů může vidět jeho příspěvky, fotky. Facebook toho svým uživatelům nabízí ještě mnohem víc například založení tzv. skupin. Skupina může být zaměřena na cokoli - na řešení nějakého úkolu, referátu, možnosti sdílení studijních materiálů, či se může týkat nějaké organizace, zálib. Uživatel, který skupinu založí, je systémem považován za administrátora této skupiny. Může nastavit jméno skupiny i její zobrazení (tajná, přístupná atd.), dále zve do skupiny své přátele. Přátelé však nemusí do skupiny vstoupit, pokud

---

⁶⁵ Kšiňan, A. *Facebook jako symbol narcistické doby*. [online]. [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://psychologie.cz/facebook-jako-symbol-narcisticke-doby/>

⁶⁶ Tamtéž.

nechtějí. Zakladatel skupiny může v nastavení určit i možnosti přátel, zda mohou sami přidávat členy do skupiny, či měnit její název, zaměření. Vedle skupin umožňuje Facebook zakládat i události. Uživatel může založit téměř jakoukoliv událost - narozeniny, svatbu, setkání a mnoho jiného. Svou událost si pojmenuje, určí konkrétní datum, místo, čas a pozve své přátele. Přátelé mohou svou účast potvrdit, odmítnout, nebo také zvolit možnost - možná. Skupina i událost opět disponuje zdí, kam se vkládají příspěvky. O termínu události, či přizvání do skupiny informuje ikona zeměkoule na hlavní stránce.

Facebook je živ především z reklamy, která je cílená na uživatele (zadaný, nezadaný, bezdětný, s dětmi apod.). Mimo jiné tato sociální síť disponuje využitím různých aplikací, které často týkají reklamních produktů a zábavních her, které slouží uživateli k ukrácení času.

Twitter

Antonín Pavlíček uvádí, že Twitter vznikl v roce 2006 pod záštitou Jacka Dorseyho. Původně byl určen pro komunikaci mezi skupinkou lidí pomocí krátkých zpráv. Zprávy se týkaly většinou myšlenek a psychického stavu komunikujících.⁶⁷ A jak tato sociální síť pracuje? Je založena na principu tzv. tweetů (vzkazů, slovo pochází z angličtiny a lze ho přeložit jako pípaní, štěbetání). Tweety si píše každý uživatel sám na své stránce pod uživatelským jménem a ostatní uživatelé je mohou sledovat, neměly by přesáhnout délku 140 znaků. Uživatel buď může následování tweetu povolit komukoliv nebo omezit. Twitter je možné používat přes webový prohlížeč nebo pomocí aplikace pro mobilní telefony.

---

⁶⁷ Pavlíček, A. *Nová média a sociální síť*. C. d., s. 145.

Pro založení účtu je nutná emailová adresa tak jako u Facebooku. Ztížení pro české uživatele může být fakt, že Twitter funguje pouze ve verzi anglického jazyka. Poté co si uživatel založí účet, zobrazí se mu hlavní stránka s příspěvky (tweety) ostatních uživatelů, na které je možné reagovat. Příspěvky jsou řazeny od nejstaršího po nejnovější.

IT consultant Martin Bugner se pokoušel dospět k závěru, v čem spočívá rozdíl mezi Twitterem a Facebookem. Došel k tomu podstatný rozdíl je ve využívání. Facebook jako takový má obrovský potenciál využití přes možnost chatování, sdílení fotografií, videí, zakládání skupin, organizování setkání. Mezi další výhodu patří možnost prezentace reklamy a různého druhu zboží.

Myspace

Myspace byl kdysi gigantem sociálních sítí z hlediska oblíbenosti. Bohužel s nástupem Facebooku jeho obliba klesla. Tato sociální síť je zaměřena na vše, co se týká hudby, filmu i televize. Uživatelé mohou různě diskutovat, přehrávat si hudbu, vytvářet si seznamy oblíbené hudby, či blogovat. Antonín Pavlíček uvádí, že na Myspace je možné pozorovat snahu „spojit veškeré kulturní dění mezi lidmi v reálném čase.“⁶⁸ Na Myspace najdeme profily světových celebrit, herců, filmařů, světoznámých či neznámých kapel a mnoho dalších. Jak napovídá překlad spojení Myspace (můj prostor), je tu možnost si svůj profil vyplnit velice různorodě. Uživatel má k dispozici řadu motivů a možností, jak si svou stránku osobitě odlišit od ostatních uživatelů.

---

⁶⁸ Pavlíček, A. *Nová média a sociální síť*. C. d., s. 153.

Ask.fm

Tato sociální síť vznikla v Lotyšsku v roce 2010.⁶⁹ Princip této sítě je jednoduchý. Uživatelé vkládají otázky jakémukoliv dalšímu uživateli na jeho profil. Uživatel může nebo nemusí na danou otázku reagovat, otázky se mohou týkat libovolného tématu. Hlavním lákadlem této sítě je anonymita. Jedinec se nemusí pod kladenou otázku podepsat. Ask. fm je propojena s dalšími sociálními sítěmi jako Facebook či Twitter, což tedy znamená, že jedinec může přes tyto sítě zveřejňovat obsahy z Ask. fm, nebo se přes ně může na tento server zaregistrovat.

Tato sociální síť je mezi dospívající velmi oblíbená. V současnosti ji používá 65 miliónů teenageru z různých zemí a každý den stoupá počet uživatelů až o dalších 300 000.⁷⁰ Popularita tohoto serveru by mohla především v tom, že dospívající se mohou zeptat i na poměrně ožehavá témata anonymně a také jim může dávat pocit, že jsou skrze tuto síť středem pozornosti pro ostatní uživatele.

Velkou nevýhodou a nebezpečím této sociální sítě je to, že „neexistuje zde žádný mechanismus pro hlášení ilegálního obsahu, šikany, obtěžování. Nejde nastavit úroveň ochrany soukromí, chybí rady pro začínající a mladé uživatele, jak se vyhnout možným problémům.“⁷¹ Z toho tedy vyplývá, že tato síť může tvořit příhodné místo pro rozvoj kyberšikany. Právě

---

⁶⁹ Facebook už nechťejí. Teenageři se přesunuli na komunitní síť Ask.fm. 18. 09. 2013 [online]. [cit. 2015-06-16]. Dostupné z: http://mediamania.tyden.cz/rubriky/on-line/facebook-uz-nechteji-teenageri-se-presunuli-na-komunitni-sit-ask-fm_282983.html

⁷⁰ Horká linka: sociální síť ask.fm a její další oběť. 29.08 2013 [online]. [cit. 2015-06-16]. Dostupné z: <http://www.bezpecne-online.cz/newsletter/newsletter-2013/newsletter-8-2013/ze-zahranici-socialni-sit-askfm-a-jeji-dalsi-obet.html>

⁷¹ Ask.fm – nová hvězda sociálních sítí. 21. 5. 2013. [online]. [cit. 2015-06-16]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/aktuality/99-ask-fm-%E2%80%93-nova-hvezda-socialnich-siti.html>

kyberšikana, které se rozvíjela přes tento server, dohnala k sebevraždě čtrnáctiletou dívku z Velké Británie.⁷²

V souvislosti s tím vedení společnosti Ask. fm založilo online bezpečnostní centrum, kde uživatel najde různé informace a rady týkající se bezpečí v prostředí internetu. Dále společnost zvýšila bezpečnostní opatření, což zahrnuje mazání nevhodných příspěvků, nahlašování nevhodných obsahů apod.⁷³

Google +

Tato sociální síť vznikla v rámci společnosti Google. Je velmi podobná Facebooku. Uživatel se zaregistruje přes účet na Googlu. Google + pracuje s tzv. kruhy, což jsou skupiny uživatelů, které jedinec zná. Je tu možnost si vytvořit více kruhů (rodina, škola, přátelé) a v rámci jednoho sdílet různé fotky, příspěvky apod.

YouTube

YouTube můžeme považovat za „internetový video- hosting server.“⁷⁴ Princip fungování této sítě je jednoduchý. Stačí se zdarma zaregistrovat a uživatel může sdílet různá videa. Ostatní uživatelé mají možnost sdílené příspěvky komentovat, či je označit líbí/ nelíbí. Nevýhodou této sítě může být fakt, že videa není možné stahovat do osobních počítačů. I přesto se objevily různé snahy tento zákaz přelstít a v důsledku toho vznikly programy, které dokáží video stáhnout. V současné době panuje mezi mladými lidmi trend, mít videa s co nejvíce zhlédnutími. Mezi mládeží se

---

⁷²Facebook už nechťejí. Teenageři se přesunuli na komunitní síť Ask.fm. 18. 09. 2013 [online]. [cit. 2015-06-16]. Dostupné z: http://mediamania.tyden.cz/rubriky/on-line/facebook-uz-nechteji-teenageri-se-presunuli-na-komunitni-sit-ask-fm_282983.html

⁷³Sociální síť pro teenagery Ask.fm zahajuje provoz bezpečnostního centra. 05. 03. 2014 [online]. [cit. 2015-06-16]. Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/aktuality/290-socialni-sit-pro-teenagery-ask-fm-zahajuje-provoz-bezpecnostniho-centra.html>

⁷⁴ Pavlíček, A. *Nová média a sociální síť*. C. d., s. 155.

YouTube těší velké oblibě, a to především díky video blogům, či video deníčkům. Mladí zde hovoří o svých problémech, zážitcích apod.

Antonín Pavlíček upozorňuje i na problémy této sociální sítě, a to především na copyright, což je porušování autorských práv filmů, hudebních klipů. Dalším problémem je sdílení videí, kde je výrazná apelace na používání, či zobrazování násilí. Antonín Pavlíček uvádí jako příklad videa, která provádějí nečekané útoky na kolemjdoucí, popř. bezdomovce, či zobrazují devastaci majetku. Tento trend zašel až tak daleko, že žáci na středních a základních školách často natáčejí šikanu spolužáků nebo dokonce i učitelů.

LinkedIn

LinkedIn je sociální síť, která se liší od ostatních sítí svým zaměřením. Je určena lidem, kteří si hledají zaměstnání. Proto si uživatel svůj profil sestavuje jako virtuální životopis. Je poměrně důležité, aby uvedené informace byly pravdivé. K založení účtu opět stačí platná emailová adresa. Účet si může založit jednatel, ale i celá firma. LinkedIn je velice podobný Facebooku v tom, že si uživatel přidává do svého seznamu kontaktů své spolupracovníky, spolužáky, přátele apod. Seznam kontaktů hraje poměrně důležitou roli, jelikož ostatní uživatelé mohou potvrdit jedincem uvedené dovednosti (skills). Účet na LinkedIn může být bezplatný, nebo placený. Pavlíček upozorňuje v souvislosti se sítí LinkedIn na široké pole působnosti reklamy. Reklama na této sociální síti čerpá z toho, že má možnost být cílená na konkrétní typ uživatelů podle jejich vzdělání, místa působnosti, věku apod.

2.2 Typologie uživatelů

V důsledku masivního rozvoje internetu a stále vzrůstající oblíbenosti sociálních sítí se v posledních letech začaly provádět výzkumy, které se zabývají uživateli internetu a sociálních sítí. V současnosti existuje několik druhů typologie uživatelů. Tyto typologie mohou pomoci uvědomit si uživatelům, k čemu vlastně sociální sítě a internet využívají. Nelze ovšem tvrdit, že tyto uvedené typologie uživatelů platí celoplošně na každého jedince.

První typologie, která bude zmíněna, zpracoval v našem českém prostředí Bořivoj Brdička na základě teorie Dana White. Bořivoj Brdička rozděluje uživatele na rezidenty a návštěvníky. Návštěvníci jsou uživatelé, kteří využívají internetové prostředí pro hledání informací, nebo se chtějí spojit s lidmi. Tento typ uživatelů se však spojuje jen s lidmi, které zná ze svého osobního života. Mezi další znaky návštěvníků patří výrazná snaha zůstat v internetovém prostředí anonymní, nechtějí s ostatními uživateli internetu sdílet informace. Oproti tomuto typu stojí rezident. Rezidenti využívají sociální sítě a internet jako místo, kde mohou sdílet své osobní informace, diskutovat o svých soukromých problémech. Rezidenti se rádi zapojují do různých internetových komunit, diskutují na fórech, přispívají na blogy a často jsou uživatelé více než jedné sociální sítě. Bořivoj Brdička upozorňuje, že není možné striktně rozdělovat uživatele na typ návštěvník, rezident. Je třeba brát v potaz i další faktory. Autor to vysvětluje na příkladu žáka v kontextu školy. Žák se v soukromém životě chová jako rezident, ale v prostředí školy např. v Elearningových programech se chová jako návštěvník.⁷⁵

---

⁷⁵ Brdička, B. *Jste rezident nebo návštěvník?* 31. 10. 2011 [online]. [cit. 2015-02-21]. Dostupné z: <http://spomocnik.rvp.cz/clanek/14339/JSTE-REZIDENT-NEBO-NAVSTEVNIK.html>

Další dělení uživatelů a jejich chování v rámci internetu a sociálních sítí vychází z výzkumů společnosti Digital life TNS. Ta rozděluje uživatele na následujících šest typů: „ Influencer, Commicator, Knowledge – seeker, Networker, Aspier, Funcional.“⁷⁶

- **Influencer** – tento typ s oblibou využívá internet a sociální sítě. Na sociálních sítích disponuje mnoha přáteli. Využívá internetové e-shopy.
- **Communicator** – u těchto uživatelů je výrazná obliba komunikace. Internet dovoluje těmto uživatelům diskutovat, vyjadřovat se, přispívat do různých komunit, diskuzí, blogů apod.
- **Knowledge-seeker** – tito uživatelé využívají internet, jako místo, kde mohou získat nové informace, něčemu se přiučit. Sociální sítě jako takové příliš nevyužívají.
- **Networker** - tento typ chápe internetové prostředí jako vynikající místo pro navazování kontaktů a rozvíjení vztahů. Tyto vztahy mu nahrazují interakce s lidmi v reálném světě.
- **Aspirer** – tito uživatelé se považují za začátečníky v používání internetu a sociálních sítí. Je možné, že postupem času začnou hojněji využívat internetové prostředí.
- **Functional** – tito uživatelé nevyužívají sociální sítě. Zajímá je naopak různé zpravodajské servery, nákupy či emaily. Mají obavu o své data, proto se distancují od nových trendů v oblasti internetu a sociálních sítí. Často může jít o člověka, který začal používat internet v jeho počátcích.⁷⁷

Výše uvedené typologie dokazují, jak rychle se internet spolu s fenoménem sociálních sítí vyvíjí. Typologie mohou být v budoucnu pro firmy

---

⁷⁶ Handl, J. *Šest typů uživatelů internetu. Který jste vy a co s nimi?* 21. 10. 2010 [online]. [cit. 2015-02-21]. Dostupné z: <http://www.tyinternety.cz/socialni-site/sest-typu-uzivatelu-internetu-ktery-jste-vy-a-co-s-nimi/>

⁷⁷ Tamtéž.

a reklamní agentury návod, jak lépe zacílit své produkty a tím pádem zvýšit svůj zisk.

3 Vývoj žáků 2. stupně základních škol

Žáci 2. stupně základních škol patří mezi významnou skupinu, která sociální síť využívá. Většinou se jedná o jedince ve věku 10 – 15 let, kteří se dostávají do vývojové etapy dospívání. Dospívání je složitý proces, kdy dochází k celé řadě změn ve vývoji jedince.

3.1 Charakteristiky vývoje

Psycholožka Marie Vágnerová zahrnuje do období dospívání jedince ve věku 10 až 20 let. Obecně je možné říct, že dospívání je období mezi etapou dětství a dospělost. V dospívání dochází k tělesným a psychickým změnám. Dle Vágnerové je možné dospívání rozdělit do dvou fází – raná adolescence a pozdní adolescence. Proto tuto diplomovou práci bude stěžejní raná adolescence, jelikož kvalitativní výzkum bude zaměřen především na jedince ve věku 12 až 15 let. „Raná adolescence, označována jako pubescence, zahrnuje prvních pět let dospívání. Je časově lokalizována přibližně mezi 11. – 15. rok.“⁷⁸

Mezi nejvýraznější změny řadí Marie Vágnerová především tělesný vývoj. Dochází ke změně tělesného zevnějšku a vývoji sekundárně pohlavních znaků. Švýcarský vývojový psycholog Jean Piaget upozorňuje na fakt, že jednou z dalších důležitých změn v tomto období je především změna v oblasti myšlení „Umožňuje jedinci pracovat s hypotézami a usuzovat o výrocích bez přímé souvislosti s konkrétním reálným konstatováním“.⁷⁹ To vede dle Jeana Piageta k rozvoji formálního myšlení. Formální myšlení se od konkrétního liší především v tom, že konkrétní je zaměřeno na skutečnost (realitu), kdežto formální myšlení zachycuje realitu „potencionálními

---

⁷⁸Vágnerová, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2. Praha: Karolinum, 2012, s. 369.

⁷⁹Piaget, J.; Inhelder, B. *Psychologie dítěte*. Praha: Portál, 2010, s. 117.

transformacemi a asimiluje ji podle představeného nebo dedukovaného dění.“⁸⁰

Švýcarský vývojový psycholog Jean Piaget dává do souvislosti změny v oblasti myšlení se změnami sociálními. „Tato změna perspektiv je základní jak pro citovou, tak pro poznávací oblast, protože svět hodnot může zůstat také uvnitř hranic konkrétní a vnímatelné skutečnosti, nebo se naopak může otevřít všem meziosobním či sociálním možnostem.“⁸¹

V oblasti sociálních interakcí upozorňuje psycholožka Marie Vágnerová na fakt, že jedinec se vyvazuje z rodinného hnízda, už není tolik vázaný na své rodiče, dalším významným projevem je potřeba přátelství. „Změny spojené s dospíváním vedou ke ztrátě starých hodnot a posilují potřebu nové orientace v nové situaci a potřebu nové stabilizace.“⁸² S tím výrazně souvisí potřeba emancipace od rodiny a větší svoboda v rozhodování a směřování jedince. Marie Vágnerová uvádí, že jeden z hlavních úkolů této životní fáze je právě získání jistoty. Dále zmiňuje, že adolescenti mají potřebu se od dětí a dospělých lišit především svým osobitým projevem (styl oblékání, hudby, specifické zájmy apod.), právě styl oblékání a vzhledu je jedním z prostředků, jak mladí vyjadřují svou identitu. „Dospívající si obvykle volí oblečení, které je jiné, než nosili dřív, a tudíž je nějakým způsobem vymezuje.“⁸³ Někdo chce například svou příslušnost k určitému pohlaví zdůraznit, jiný naopak skrýt. Oblečení může také dle Marie Vágnerové vyjadřovat příslušnost nějaké k subkultuře, která může být z hlediska identity členů definována například na základě hudebního stylu, názoru na svět apod.

---

⁸⁰Piaget, J.; Inhelder, B. *Psychologie dítěte*. C. d., s. 134.

⁸¹ Tamtéž, s. 134.

⁸² Vágnerová, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. C. d., s. 370.

⁸³ Tamtéž, s. 377.

Velký význam mají v této době také vrstevníci, vrstevnické skupiny. Psycholog Pavel Říčan v souvislosti s tím zdůrazňuje na vytvoření rozdílu mezi formální a neformální autoritou ve vrstevnickém kolektivu. „Žáci si často volí jako oficiálního zástupce někoho jiného, než kdo rozhoduje o tom, kam se půjde ve volném čase“.⁸⁴

Jedinci mají touhu se zařadit, někam patřit, mají pocit, že pouze jejich vrstevníci jim rozumí, sdílejí stejné hodnoty, řeší podobné problémy. Velký vliv má na jedince i hodnocení ostatních vrstevníků, často pak jedinec může podlehnout tlaku, aby se ostatním zalíbil. Mezi typické příklady patří první zkušenosti s cigaretami, lehkými drogami, alkoholem.

U vrstevnických skupin záleží, jakým směrem jsou orientovány, zda kladně či záporně. Obecně pokud je jedinec spokojený a pochází z podnětného rodinného prostředí, obvykle nemá potřebu stát se členem skupiny, které je orientované negativním směrem (návykové látky, vandalismus...). Naopak jedinec, který není spokojený, prožívá pocity nudy, či má doma nevyhovující zázemí může naopak sklouznout k potřebě vyhledávat skupiny, kde by si mohl vybit svůj vztek a agresi. Vliv mají také sociální sítě, kde se jedinci sdružují, zakládají různé skupiny, sdílí podobné zájmy. Časté je také prezentace osobitých fotografií, kterými chce jedinec upoutat. Dospívající často nechápou, proč někdo z jejich okolí účet na sociální síti nemá. Jedinec se pak snadno může stát obětí posměchu, v krajním případě šikany.

V období dospívání začínají také jedinci zakoušet první partnerské vztahy, různě experimentují. Místem pro jejich experiment se mohou stát právě sociální sítě nebo různé internetové seznamovací portály. Práce s dospívající může být pro pedagogy náročná. Dospívající mají často černobíle vidění světa, což znamená, že vidí tedy jen buď to dobré, nebo to špatné.

---

⁸⁴ Říčan, P. *Cesta životem*. Praha: Portál, 2004, s. 183.

Také se u nich často střídají nálady, mají pocit, že jim nikdo nerozumí. Psycholog Pavel Říčan v souvislosti s tím hovoří o tzv. pubescentním negativismu.⁸⁵ Ten je zaměřen především na kritiku proti autoritám, což znamená především rodiče a učitele. Časté jsou i hádky a rozchod názorů v prostředí rodiny. Psycholožka Marie Vágnerová poukazuje na to, že se u dospívajících často objevuje radikalismus. „Radikalismus je jejich obranou proti nejasnosti a mnohoznačnosti. Projevem radikalismu je i tendence dospívajících reagovat zkratkovitý generalizacemi, které jsou nepřesné nebo dokonce nesmyslné. Např. všichni učitelé jsou nespravedliví.“⁸⁶

Pedagogové by při práci s dospívajícími brát v potaz výše uvedené znaky jejich vývoje. Měli by jasně stanovit pravidla, která pak následně budou sami dodržovat, být jim vzorem a autoritou, zajímat se o jejich osobní život, o to co dospívající zajímá. Nezapomínat je chválit, klást důraz na vztah mezi nimi. Dospívající jsou velmi citliví na spravedlnost, proto by se pedagogové měli pokusit za každých okolností jednat spravedlivě.

---

⁸⁵ Říčan, P. Cesta životem. C. d., s. 181.

⁸⁶ Vágnerová, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. C. d., s. 388.

4 Rizika spojená s užíváním sociálních sítí

Využívání sociálních sítí s sebou přináší i různá rizika. Cílem této kapitoly je informovat o rizicích, které užívání sociálních sítí přináší. Důraz bude kladen jak na možná zdravotní rizika, tak na kyberšikanu, kybergrooming a kyberstalking a sexting.

V nedávné době byl velmi diskutovaný únik videí a fotografií z aplikace Snapchat, která se dá také považovat za jednu sociálních sítí. Snapchat je založen na tom, že uživatel pošle fotografií či video svému příteli. Ten si může poslané soubory prohlédnout a poté by měly do několika sekund zmizet. Bohužel se ukázalo, že tato aplikace i přesto, že zaručuje naprosté soukromí, selhala a soubory unikly na internet. Podobný problém tvoří i cloudové úložiště, kde uživatelé shromažďují a sdílí různé soubory.⁸⁷ Hackeři však většinou najdu přístup, jak data získat a zneužít. Tyto příklady jasně dokazují, že soukromí na internetu neexistuje, vše je napadnutelné.

Pro mnoho lidí se mohou stát sociální sítě doslova závislostí a tráví tam několik hodin denně, a přitom začínají zapomínat na svůj reálný život. Na Facebooku, Twitteru a řadě dalších sítí můžeme sice chatovat, sdílet soubory se spousty našich přátel, ale reálný kontakt tváří v tvář nám to nenahradí. Psycholog Zdeněk Vybíral upozorňuje, že lidská komunikace, získala díky internetu zcela jinou podobu, a to podobu psanou.⁸⁸ Odkazuje na Elizabeth Reidovou, která formulovala několik tezí o psychologickém dopadu internetové komunikace. Jednou z těchto tezí je prostor, který díky internetové komunikaci zmizel. Díky tomu, je uživatel internetu ochuzen

---

⁸⁷ Dočekal, D. *The Snapping: fotky ve Snapchatu nemohou být soukromé. Ne – mo – hou*. 14. 10. 2014 [online]. [cit. 2015-02-08]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/the-snapping-fotky-ve-snapchatu-nemohou-byt-soukrome-ne-mo-hou/>

⁸⁸ Vybíral, Z. *Mění se lidská psychika v éře internetu?* 12. 04. 2001 [online]. [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.rodina.cz/clanek1754.htm>

o složku komunikace jako je např. mimika, gesta, proxemika, tón hlasu.⁸⁹ Komunikace v internetovém prostředí je zúžena jen na psanou podobu popř. emotikony, které se snaží vyjádřit typy lidských emocí.). „Všem uživatelům se nabízí repertoár ustálených znaků. Uživatel pak pro (pravděpodobně velmi individuální a často nezaměnitelnou) emoci, emoční stav volí značku, která hloubku, specifičnost a subjektivitu jeho citu nivelizujícím způsobem zredukuje – a připodobní jiným lidem“⁹⁰. Je tedy vidět, že internet zcela změnil běžné pojetí lidské komunikace, z hlediska vyjadřování a různých složek, které ji ovlivňují (gesta, mimika, proxemika, haptika apod).

Publicista Radim Lhoták oproti tomu zdůrazňuje, že komunikace v prostředí sociálních sítí v sobě obsahuje jazyk, který ztrácí na významu. Jeho jediná funkce dle autora spočívá ve sdělování dojmů a pocitů jedince. V souvislosti s tím hovoří o tom, že interakce mezi lidmi je nahrazena právě virtuální komunikací, která má uspokojit lidské potřeby po osobním kontaktu. Autor však upozorňuje, že jím zmíněný fakt není problémem celého internetu. Internet jako takový nenese odpovědnost za lidské odcizení a problémy v sociálních vazbách. Zmíněné fakty je možné pozorovat u mnoha jedinců, ale získat důkaz globálního působení zmíněným směrem na populaci není jednoduché.⁹¹

Facebook má mezi sociálními sítěmi výhradní postavení, a to zejména z hlediska množství uživatelů, kteří tuto síť využívají. Díky tomu vznikla řada studií, která se zabývá vlivem Facebooku na lidskou psychiku a komunikaci. Jindřich Launschann popisoval výzkum, který proběhl v rámci vědeckého programu na Michiganské univerzitě. Studie měla za cíl sledovat proměny lidské spokojenosti v závislosti na návštěvnosti sociální sítě Facebook. Výsledky přinesly zjištění v tom, že lidé, kteří měli po dobu

---

⁸⁹ Vybíral, Z. *Mění se lidská psychika v éře internetu?* 12. 04. 2001 [online]. [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.rodina.cz/clanek1754.htm>

⁹⁰ Tamtéž.

⁹¹ Lhoták, R. *Jsme obětí Matrixu?* 20. 02. 2013 [online]. [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://lhotak.blog.idnes.cz/c/322635/Jsme-obeti-Matrixu.html>

výzkumu více přímé komunikace, se cítili spokojenější, než jedinci, kteří na Facebooku trávili podstatně více času. Za zmínku stojí i zjištění, že nelze dávat do spojitosti nespokojenost jedinců a zvýšenou míru používání sociální sítě Facebook.⁹² „Horší aktuální pocity při jednom dotazování podle výzkumníků nevedly k tomu, že by účastníci při dalším dotazování uváděli více času stráveného s největší sociální sítí.“⁹³ Každý uživatel sociálních sítí by neměl zapomínat na to, že člověk je bytostně tvor společenský, a proto je pro něj interakce tváří v tvář důležitá. Žádná sociální síť toto nabídnout nemůže.

Jedna z největších výhod sociálních sítí je ta, že můžeme naše přátele okamžitě informovat o své náladě, místě pobytu. Stačí jediný status, emotikona, fotka, je to přeci tak jednoduché a rychlé. Ve skutečném životě to, bohužel tímto způsobem nefunguje. Závislost člověka na internetu (surfování, sociální sítě, hraní her apod.) můžeme dokonce pojmenovat zkratkou IAD (z anglického internet *addiction disorder*) popř. se také někdy objevuje pojem netholismus.⁹⁴ A jak se závislost u jedince projevuje? Velice častým projevem je deprese, úzkost pokud člověk není v blízkosti počítače, dále sociální izolace, podrážděnost, zanedbávání přátelských vztahů jedince.⁹⁵ Mohli bychom se zamyslet, proč tomu, tak vlastně je. Mnoho jedinců využívá internet jako únik od starostí, stresu dnešní uspěchané doby. Není nic jednoduššího než si na sociální sítí postěžovat nad svými problémy a čekat na pochopení nebo radu od našich on - line přátel. Sociální sítě mohou přinášet i řadu problému v oblasti zaměstnání. Zaměstnavatelé si člověka často vyhledávají a zveřejněný obsah může vést až k ukončení pracovního poměru. Na pozoru by měli být i pedagogičtí pracovníci, jejich

---

⁹² Lauschmann, J. *Používáte často a hodně Facebook? Budete smutní, tvrdí vědci*. 18. 08. 2013. [online]. [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.tyinternety.cz/socialni-site/pouzivatecasto-a-hodne-facebook-budete-smutni-tvrdi-studie/>

⁹³ Tamtéž.

⁹⁴ *Internet Addiction Disorder*. ©2004-2010 [online]. [cit. 2015-01-29]. Dostupné z: <http://www.whatissocialnetworking.com/Internet-Addiction-Disorder.html>

⁹⁵ Tamtéž.

profil se může stát terčem nevhodných poznámek žáků, či snaha přidat si učitele do seznamu přátel.

Nejvíce ohroženou skupinou však stále zůstávají děti a mládež. „Ze statistik vyplývá, že 73 % amerických teenagerů s přístupem na internet využívá sociální síť.“⁹⁶ Počet dospívajících, kteří vlastnili připojení k internetu, bylo v roce 2006 55% a v roce 2008 65%.⁹⁷ Zde vidíme, že počet uživatelů sociálních sítí rostl v závislosti s připojením k internetu. V České republice proběhl v rámci Českého zdravotnického fóra podobný průzkum. Průzkum probíhal v letech 2012 až 2013. Výsledky ukazují, že v pouhých deseti letech sociální síť využívá 65% dívek a 40% chlapců, přičemž v patnácti letech už téměř každý.⁹⁸ Překvapivý je zejména nízký věk uživatelů, některé sociální síť požadují k založení účtu vyšší věk než pouhých deset let. Je tedy možné, že uživatelé neuvedli skutečný věk. Další možné vysvětlení je fakt, že jedinci neuvedli ve výzkumech pravdu a účty na sociálních sítích založené nemají.

Děti a mládež o sobě často na sociálních sítích vyplní každou kolonku od telefonního čísla po adresu. Tyto údaje pak může útočník lehce zneužít. Je důležité si u zveřejněných informací i fotografií nastavit soukromí toho, co mohou a nemohou vidět lidé, které nemáme v seznamu kontaktů.

Rodiče často vůbec netuší, že jejich potomek využívá některé ze sociálních sítí, což v krajním případě může vést k nedozírným následkům. Ne všichni rodiče tuší, jaké hrozby sebou sociální síť nesou. Například Facebook nijak nekontroluje, zda je uvedené datum narození opravdu reálné. Děti a mládež

---

⁹⁶ Muller, M. *Jak ochránit děti před pornografií na internetu*. C. d., s. 77.

⁹⁷ Lenhart, A.; Purcell, K.; Smith, A.; Zickuhr K. *Social Media & Mobile Internet Use among Teens and Young Adults*. [online]. [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: http://www.pewinternet.org/files/old-media/Files/Reports/2010/PIP_Social_Media_and_Young_Adults_Report_Final_with_toplines.pdf

⁹⁸ České zdravotnické fórum. *Životní styl žáků základních škol v ČR*. [online]. [cit. 2015-06-15]. Dostupné z: http://www.czf.cz/soubory/vyzkum_zsz/czf_pruzkum_zaku.pdf

velmi často nahrávají různé fotografie a statusy se sexuálním podtextem, a nedochází jim, k jakým fatálním důsledkům to může vést.

Marry Mullerová uvádí jako příklad dívku, která musela na popud matky účet zrušit. Dívka si však vytipovala chvíli, kdy matka nebyla doma a založila si účet nový, a zároveň si vytvořila fotografií, aby vypadala více než na třináct let. Bohužel ji ani nenapadlo, že vyzývavé fotografie a zprávy se sexuálním podtextem, jsou doslova lákadlem pro pedofily, kteří v rámci sociálních sítí loví své potenciální oběti.⁹⁹ Marry Mullerová doporučuje, aby jedinci v rámci svého profilu měli jen kontakty, které opravdu znají z reálného života. Avšak nevylučuje, že i přesto mohou být pro jedince nebezpeční. „Čím více „přátel“ děti na svém profilu mají, tím větší sebevědomí to většině z nich dodává. Pokud děti nejsou poučené a ukázněné, některé umožní přístup na své osobní stránky úplně cizím lidem.“¹⁰⁰

V současnosti začaly v rámci sociální sítě Facebook vznikat skupiny typu: Přiznání ZŠ, SŠ, VŠ. Do této skupiny jedinci dané školy píší různá přiznání, která se mohou týkat čehokoliv (učitelů, testů, vztahů mezi vrstevníky apod.). Problém těchto skupin především na základních školách je fakt, že na jejich základě se v kolektivu mohou rozvinout negativní vztahy, které mohou vést až k šikaně. Obtížné může být dohledat i autory příspěvků, většinou vystupují v anonymitě, nebo pod přezdívkou.

Mezi rizika sociálních je určitě možné zařadit zdravotní rizika spojená s nadměrným sezením u počítače. Profesor Jaroslav Král se zabýval tím, jak působí počítače na zdravotní a psychický stav člověka. Zdravotní problémy vznikají nejčastěji nevhodným používáním počítače. Mezi tyto problémy Profesor Jaroslav Král řadí: „onemocnění páteře, onemocnění zraku, tenisový

---

⁹⁹ Muller, M. *Jak ochránit děti před pornografií na internetu*. C. d., s. 80.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 82.

loket.“¹⁰¹ Negativní dopad mohou mít počítače samozřejmě i na psychiku člověka. Jaroslav Král hovoří především o nebezpečí závislosti na počítači. Závislost se dle něj nejvíce vykytuje především u dětí a mladých lidí. To je na jednu stranu celkem logické, právě tyto skupiny patří mezi nejčastější uživatele počítače. Jaroslav Král dále zmiňuje i fakt, že dalším výrazným rizikem nadměrného používání počítače je: „oslabení schopností jednat sociálně.“¹⁰² Pokud jedinec tráví více času, než je zdrávo využíváním počítače, může snadno získat pocit sociální izolace, začne opomíjet své okolí. A jak už bylo řečeno v jiné kapitole, počet přátel na internetových sociálních sítích v žádném případě nenahrazuje reálné vztahy z okolí.

Je velice důležité, aby rodiče svého potomka o používání sociálních sítí poučili. V současné době existují i různé projekty, které se problematikou sociálních sítí zabývají (pozn. této tematice bude věnována samostatná kapitola). Pomoci může i škola, a to konkrétně průřezovým tématem mediální výchova.

Kyberšikana

Kyberšikana je druh šikany, při které hrají hlavní roli moderní informační technologie (mobilní telefon nebo internet). Tento druh šikany může mít řadu podob. Psycholožka Lenka Hulanová zmiňuje především zasílání výhrůžných SMS zpráv, emailů, vytváření webových stránek, které nějakým způsobem oběť kompromitují, či vytváření nahrávek, kde je jedinec týrán, zesměšňován.¹⁰³ V souvislosti s pořizováním nahrávek zmiňuje i happy slapping. To je založeno na tom, že: „Skupina mladých lidí, obvykle teenagerů, nečekaně někoho napadne a uštedří mu pohlavek. Celý akt je opět

---

¹⁰¹ Král, J. *Počítače a zdraví*. Zpravodaj ÚVT MU. 1992, roč. II, č. 5 [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://ics.muni.cz/bulletin/articles/413.html4>

¹⁰² Tamtéž.

¹⁰³ Hulanová, L. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. C. d., s. 37.

natáčen na mobil a umístěn na internet.“¹⁰⁴ Je poněkud zneklidňující, že mladí lidé toto celé dělají jen pro zábavu a pro laciné vyplnění volného času. V našem prostředí už několikrát došlo ke zveřejnění podobných nahrávek. Některé se dokonce týkaly šikanování učitele samotnými žáky.

Kyberšikana se od šikany liší v několika faktorech. Agresorem může být v podstatě kdokoliv, nemusí to být silný jedinec, jako to většinou platí u šikany. Dalším výrazným rysem je, že u kyberšikany chybí fyzické násilí, avšak oběť může být v podstatě neustále pronásledována (SMS, emaily, telefonáty, na sociálních sítích).¹⁰⁵ Výzkum rizikového chování českých dětí v prostředí internetu 2013¹⁰⁶ uvádí, že téměř 50,62% dětí se někdy setkalo s projevem kyberšikany, mezi nejčastější projevy patřily verbální útoky, průnik na účet a obtěžování prozváněním.¹⁰⁷

Kybergrooming

Nebezpečí kybergroomingu spočívá především v tom, že útočník si skrze internet, sociální sítě vytipuje dítě, u kterého se snaží získat důvěru a vylákat ho na schůzku.¹⁰⁸ V mnoha případech je dítě útočníkem zneužito. Útočníci často předstírají zájem o běžné problémy dospívajících (rodinné problémy, škola, kamarádi) a snaží se manipulovat pomocí otřepaných frází jako: nikdo ti nerozumí, rodičům se nesvěřuj, svěř se mně apod.

---

¹⁰⁴ Hulánová, L. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. C. d., s. 39.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 48-49.

¹⁰⁶ Výzkum proběhl v rámci společnosti Seznam.cz a Centra prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Čerpáno z: *S kyberšikanou má zkušenost více jak 51 % dětí*. [online]. [cit. 2015-06-16]. Dostupné z : <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/veda-a-vyzkum/700-s-kybersikanou-ma-zkusenost-vice-jak-51-procent-deti>

¹⁰⁷ *Výzkum rizikového chování českých dětí v prostředí internetu 2013*[online]. [cit. 2015-06-17]. Dostupné z: http://www.bezpecnyinternet.cz/ke-stazeni/bezpecny_internet_prezentace.pdf

¹⁰⁸ Hulánová, L. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. C. d., s. 53.

Kyberstalking

Kyberstalking je: „Opakované obtěžující výhružné chování prostřednictvím internetu nebo jiných elektronických prostředků komunikace.“¹⁰⁹ Pronásledovatel má k oběti často nějaký vztah (blízký přítel, milenec...). Kyberstalking má pro oběť velice nepříjemné důsledky, často musí změnit styl života, žije v neustálém strachu.

Sexting

Sexting je založen na posílání nebo přijímání zpráv, fotografií nebo videí, které obsahují sexuální tematiku. Tyto obsahy pak bývají často zneužity a vystaveny v internetovém prostředí. Sexting bývá dáván do spojitosti s rozvojem Informačních a komunikačních technologií, přičemž nejčastějšími účastníky jsou děti a dospívající.¹¹⁰

Posílání záznamů se sexuální tematikou se může dospívajícím často vymknout z rukou a mohou se stát obětí kyberšikany, anebo může být tento materiál zneužit proti nim např. vydírání. Opět je důležité, aby jedinci byli o možných nebezpečích informováni, kdy je nutné vysvětlit jim, že cokoliv pošlou prostřednictvím internetu nebo zpráv, už těžko získají zpět. Nabízí se otázka, proč dospívající sexting provozují. Jedním z důvodů je patrně snaha upoutat pozornost nějakého chlapce či dívky, dále možnost flirtování, navazování nových vztahů apod.¹¹¹

V České republice proběhlo šetření, které se zaměřovalo na rizikové chování českých dětí v prostředí internetu. Z výsledku vyplynulo, že téměř 47,21% chlapců a 57,79% dívek vložilo fotografií nebo video, které obsahovalo

---

¹⁰⁹ Hulánová, L. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. C. d., s. 69.

¹¹⁰ *Co je vlastně sexting?* [online]. [cit. 2015-06-17]. Dostupné z: <http://www.sexting.cz/>

¹¹¹ *Sexting: What Parents Need to Know*. [online]. [cit. 2015-06-17]. Dostupné z: http://kidshealth.org/parent/firstaid_safe/home/2011_sexting.html#

sexuální podtext na internet a dále 34, 07% chlapců a 65, 93% dívek někdy poslalo tyto materiály přes mobilní telefon nebo internet.¹¹²

4.1 Prevence v oblasti užívání sociálních sítí

Velice důležité místo při výchově dětí ohledně zacházení se sociálními sítěmi zastává také škola. Ve školách se žáci setkávají s problematikou sociálních sítí prostřednictvím průřezového tématu - Mediální výchova. Další možností, kde je možné se problematikou sociálních sítí zabývat, je také vzdělávací oblast - Informační a komunikační technologie.

Informační a komunikační technologie

Tato vzdělávací oblast učí žáky pracovat především s informačními technologiemi. Zaměřuje se na práci s osobním počítačem, různými textovými editory a také s internetem a elektronickou poštou. Oblast by měla žáky vybavit především počítačovou gramotností, vést je k kritickému zhodnocení webových obsahů, poučit o rizicích nevhodného chování na internetu.

Mediální výchova

Díky rozvoji moderní společnosti se média stala jejich nedílnou součástí. Vývoj médií jde neustále dopředu, to s sebou nese zvýšené požadavky na jedince ve společnosti. Škola jakožto významná instituce musí na tyto trendy reagovat a vybavovat žáky mediální gramotností, která jim pomůže v lepší orientaci ve společnosti, a především na trhu práce. A právě v tom škole pomáhá průřezové téma Mediální výchova.

---

¹¹² *Výzkum rizikového chování českých dětí v prostředí internetu 2013.* [online]. [cit. 2015-06-17]. Dostupné z: http://www.bezpecnyinternet.cz/ke-stazeni/bezpecny_internet_prezentace.pdf

Mediální výchova žáky vybavuje především mediální gramotností. Seznamuje žáky se strukturou médií a jejich fungováním ve společnosti, a také s možnostmi využití ve volném čase či pro studijní účely. Dále by je měla naučit kriticky přistupovat k mediálním obsahům. Žáci by měli kriticky zhodnotit mediální obsahy, umět najít stereotypy a předsudky, které média často prezentují.

Fenoménem dnešní doby jsou především internetové sociální sítě. Právě z tohoto důvodu by žáci měli být o informování o hrozbách, které je mohou při nesprávném využívání potkat. Pedagogové by měli varovat především před nevhodným prezentováním osobních fotografií a údajů. Dále vysvětlit žákům, co je to kyberšikana, kyberstalking, sexting atd. V důsledku masivního rozvoje sociálních sítí byla vytvořena i řada preventivních filmů, které žákům pomocí jejich vrstevníků ukazují rizika dopady sociálních sítí. V současné době vzniklo v rámci České republiky několik projektů, které jsou zaměřeny na minimalizaci rizik, které jsou spojeny s užíváním sociálních sítí, ale i internetu. Jsou určena široké veřejnosti (pedagogům, rodičům, dětem, mládeži apod.).

Bezpečný internet

Tento projekt si vzal za cíl ukázat rizika, která souvisejí s používáním internetu. Informace jsou vždy rozděleny do jednotlivých oddílů - pro rodiče, pro děti, ale i pro školy. Každý oddíl poskytuje různé informace např. rizika sociálních sítí, pravidla bezpečnosti na internetu. Součástí projektu je

i poradna, která nabízí možnost položení konkrétního dotazu, ale obsahuje už i zodpovězené dotazy.¹¹³

Červené tlačítko

Tento projekt zřídilo Ministerstvo pro lidská práva se spoluprací s Národním centrem bezpečnějšího internetu.¹¹⁴ Cílem je pomocí softwaru, který si uživatelé nahrají do počítače, virtuálně upozornit na stránky s nevhodným obsahem. Projekt červené tlačítko chce chránit především před stránkami, jež jsou zaměřené na dětskou pornografii, či obsahují xenofobní, rasistický podtext.

Seznam se bezpečně!

Tento projekt vznikl v rámci internetového vyhledávače seznam.cz. Cílem je varovat mládež před riziky v rámci internetu. Projekt je realizován formou dvou krátkých filmů. Filmy jsou věnovány problematice internetových seznamovacích portálů, pedofilům v rámci internetu a zneužití intimních fotografií. Součástí jsou i rady, jak se bezpečně chovat v rámci internetu.¹¹⁵

E - bezpečí

E - bezpečí pomocí různých setkání, preventivních programů, ale i webových stránek informuje o rizikových jevech, které se v kybeprstoru

---

¹¹³ *Bezpečný internet.cz*. [online]. [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: <http://www.bezpecnyinternet.cz/>

¹¹⁴ ČT24. *Červené tlačítko bude chránit děti na internetu*. 9. 2. 2010 [online]. [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/media-it/80431-cervene-tlacitko-bude-chronit-deti-na-internetu/>

¹¹⁵ *Seznam se bezpečně!* Copyright © 1996 - 2015, Seznam.cz, a.s. [online]. [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: <http://www.seznamsebezpecne.cz/>

objevují. Projekt je určen široké veřejnosti (žákům, rodičům, učitelům) a vznikl v rámci Pedagogické fakulty univerzity Palackého.¹¹⁶

4.2 Pravidla pro užívání sociálních sítí

Na základě získaných teoretických poznatků, bych se v této kapitole pokusila vytvořit pravidla, která by mohla pomoci žákům 2. stupně ZŠ při používání sociálních sítí. Pravidla jsou následující:

1. nevyplňovat detailní informace o sobě (telefonní číslo, adresa),
2. vyhnout se zveřejňování intimních fotografií (nikdy nevíme, kdo je může vidět),
3. odhlašovat se z profilu na sociální sítí na cizím počítači (internetové kavárny, knihovny apod.),
4. přidávat si do seznamů kontaktů jen uživatele, které znají ze svého bezprostředního okolí,
5. volit dostatečně silná hesla pro zabezpečení účtů na sociálních sítích,
6. dát si pozor na ukládání hesel na cizích počítačích pro pozdější využití (hlavně počítače kamarádů atd.), nikdy nevyužívat možnost webových prohlížečů na ukládání hesel na cizím počítači,
7. nedomlouvat si osobní schůzky s anonymními, podezřelými či neznámými uživateli,
8. nedůvěřovat žádné informaci, kterou o sobě uživatel v rámci sociálních sítí uveřejní (věk, pohlaví, vzdělání, místo pobytu),
9. důkladně si přečíst podmínky k založení/ zrušení účtu na sociálních sítích.

Celkově se domnívám, že je velice důležité poskytnout žákům informace o rizicích, které je v rámci používání sociálních sítí mohou potkat, dále na

---

¹¹⁶Projekt E- bezpečí. [online]. [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/>

koho se v případě nesnáží obrátit (rodiče, pedagogové, výchovní poradci, či využít projekty, které se sociálními sítěmi zabývají).

II PRAKTICKÁ ČÁST

5 Metodologie práce

Metodou, kterou jsem zvolila pro praktickou část diplomové práce, jsou polostrukturované rozhovory. Tyto rozhovory slouží jako ilustrativní doplnění teoretické části. Hlavním obsahem je vyhodnocení získaných informací, které byly získány na základě polostrukturovaných rozhovorů vybranými žáky 2. stupně Základní školy Pastelka v Mladé Boleslavi. Kvalitativní výzkum je dle Romana Švaříčka „proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí s cílem získat komplexní obraz těchto jevů založených na hlubokých datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu.“¹¹⁷ Pro téma této diplomové práce představuje kvalitativní metoda vhodný způsob toho, jak doplnit nastudované teoretické informace. Mým hlavním cílem je pomocí hloubkových rozhovorů ilustrovat poznatky, které vycházejí ze studia odborné literatury a tím lépe proniknout do zkoumané oblasti. Jako metoda sběru dat byl tedy využit hloubkový rozhovor. Výhodou hloubkového rozhovoru je především možnost detailněji prozkoumat zvolenou oblast a blíže zachytit konkrétní charakteristiky zkoumaného vzorku. Roman Švaříček upozorňuje, že „pomocí otevřených otázek může badatel porozumět pohledu jiných lidí, aniž by jejich pohled omezoval pomocí výběrů položek v dotazníku.“¹¹⁸

Autor rozděluje hloubkový rozhovor na dva typy: na polostrukturovaný a nestrukturovaný¹¹⁹. Rozdíl mezi těmi to dvěma typy spočívá, že v případě polostrukturovaného rozhovoru má dotazovatel předem připravené otázky a v druhém případě nemusí být seznam otázek připraven. V této diplomové práci byl využit polostrukturovaný typ hloubkového rozhovoru. Pro dosažení

---

¹¹⁷ Švaříček, R; Šedřová, K. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007, s. 17.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 159,160.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 160.

vytyčeného cíle jsem vytvořila vlastní osnovu polostrukturovaného rozhovoru, který obsahuje 14 položek. Otázky byly vytvořeny se zaměřením pozornosti na zjištění možných vlivů 2. stupně ZŠ. Dále se otázky soustředily na podchycení hlavních rizik, které mohou nastat při používání sociálních sítí. Získané informace budou analyzovány pro doplnění teoretického rámce diplomové práce a v žádném případě nemohou být zobecňovány.

5.1 Výběr vzorku

Pro rozhovor bylo vybráno pět žáků z 8. a 7. třídy ve věku 13 až 14 let. Výzkum se uskutečnil na Základní škole Pastelka v Mladé Boleslavi. Žáci byli o hloubkovém rozhovoru informováni v rámci výukových hodin Informatiky. Vybraní žáci z obou tříd základní školy se zúčastnili hloubkového rozhovoru na základě vlastního rozhodnutí. Před uskutečněním hloubkového rozhovoru byl požadován souhlas od zákonného zástupce dítěte, který obsahoval vysvětlení důvodu rozhovoru, ujištění o anonymitě a nezneužitelnosti dat. Před provedením rozhovoru byli vybraní žáci ujištěni o tom samém. Na závěr rozhovoru bylo zdůrazněno poděkování za ochotu a čas žáků.

5.2 Cíl kvalitativního výzkumu

Hlavním cílem výzkumu je zmapovat možný negativní vliv sociálních sítí na žáky 2. stupně ZŠ a zachytit hlavní rizika působící na tyto jedince. V důsledku vymezení základních cílů výzkumu byly stanoveny následující výzkumné otázky:

- 1. Jak žák vnímá pojem sociální síť?**
- 2. Jakým způsobem působí sociální sítě na žáky 2. stupně ZŠ?**
- 3. Jaká rizika přináší žákům 2. stupně ZŠ využívání sociálních sítí?**

Otázky k hloubkovému rozhovoru

Následující otázky k hloubkovému rozhovoru vycházejí z výše uvedených výzkumných otázek. Okruhy otázek vycházely z teoretického konceptu diplomové práce. Úvodní otázka se týkala zjištění povědomí o pojmu sociální síť. Otázky 2 až 7 se týkaly konkrétního působení sociálních sítí na jednotlivé žáky. Rizikům sociálních sítí byly věnovány otázky 8 až 14. Byla vytvořena i verze otázek pro žáky, kteří sociální sítě nepoužívají.

1. Co si představuješ pod pojmem sociální síť?

- *Jak bys popsal/a pojem sociální síť? (svými slovy vyjádřit jednoduše)*
  - *Jaké znáš sociální sítě?*
  - *Využíváš některou ze sociálních sítí?*
-

2. Jak ses o sociální síti dozvěděl/a?

- *Od koho jsi zjistil, že existují sociální sítě?*
- *Kdy sis účet na sociální síti založil/a?*
- *Jak dlouho dobu vlastníš účet na některé ze sociální sítí?*
- *S čím jsi měl/a největší problémy při využívání sociální sítí? (pochopení principu, psaní „statusu“, orientace, komunikace s ostatním účastníky)*

3. Jaké důvody tě vedly k založení/ popř. používání sociální sítě?

4. Jak často navštěvuješ sociální sítě?

- *Kolikrát za den se připojíš?*
- *Kolik času v průměru na sociální síti strávíš?*
- *Je sociální síť první webová stránka, kterou navštívíš po připojení k internetu? (proč, co tě k tomu vede, je to už automatické?)*

5. Popiš hlavní činnosti, které na sociální síti vykonáváš?

- *Píšeš statusy, popř. komentuješ?*
- *Sleduješ ostatní příspěvky, fotky atd. popř. dáváš tzv. „Like“?*
- *Vkládáš sám/sama nějaké osobní fotografie, videa atd.?*
- *Využíváš možnost bezplatné komunikace s přáteli?*
- *Využíval/a jsi někdy, popř. využívoáš sociální síť ke studijním účelům? (co bylo ve škole, domácí úkoly, testy, nepochopená látka, sdílení studijních materiálů)*

6. Co považuješ za hlavní pozitiva/ výhody používání sociálních sítí?

7. Co naopak vnímáš jako negativa/nevýhody sociálních sítí?

---

8. Co vnímáš jako nebezpečí sociálních sítí?

- *Byl/a jsi někdy v rámci školy/rodiny poučen/a o nebezpečích sociálních sítí?*

9. Jakým způsobem zabezpečuješ své soukromí na sociální síti?

- *Máš dostatečně složitě/ dlouhé heslo k zabezpečení?*
- *Pokud využívoáš cizí počítač, odhlásiš se vždy ze sociální sítě?*
- *Využíváš možnosti nastavení soukromí na sociálních sítích? (sdílení, kdo může vidět, blokování osob?)*
- *Pokud tě o přátelství požádá cizí člověk, přijmeš žádost? (Jak budeš postupovat)*
- *Jak vnímáš odhalenější fotografie na sociálních sítích? (co je přijatelné, co už je moc osobní a nevhodné?)*
- *Přemýšlel/a jsi o variantě zrušení účtu na sociálních sítích? (proč, důvody)*

10. Setkal/a ses někdy v rámci sociálních sítí se situací, které ti přišla potencionálně riziková?

- *O jakou situaci šlo?*
  - *Co ti přišlo nebezpečné?*
  - *Jak jsi postupoval/a? (neřešil/a, rodiče, strach atd.)*
-

Varianta pokud sociální sítě žáci nepoužívají

- 11. Proč ses rozhodl/a sociální sítě nevyužívat? (strach, rodina, ztráta času atd.)**
- 12. Jaké jsou dle tebe možná pozitiva/negativa sociálních sítí?**
- 13. Co ti přijde jaké hlavní riziko sociálních sítí? (útočníci, pedofilové)**

- 14. Vnímáš po rozhovoru sociální síť jako pozitivní/negativní věc?**

6 Analýza získaných dat

Tato část diplomové práce se věnuje analýze získaných dat. V uskutečněných rozhovorech byla pozornost zaměřena na možná rizika, která by mohla souviset s využíváním sociálních sítí žáky 2. stupně ZŠ. Interpretace získaných dat slouží pouze jako doplněk k teoretické části práce. Není tedy možné výsledky zobecňovat. Účastníci rozhovorů budou při analýze dat označováni fiktivními jmény – Karolína, Radek, Jan, Dušan, Petr.

- Karolína - 8. třída, žákyně s dobrých prospěchem
- Radek - 8. třída, průměrný žák
- Jan - 7. třída, žák s dobrým prospěchem
- Dušan - 7. třída, průměrný žák
- Petr - 7. třída, nadaný žák se zájmem o informační a komunikační technologie

Otázka č. 1: Co si představuješ pod pojmem sociální síť?

Čtyři respondenti z pěti si pod pojmem sociální síť představili konkrétní aplikaci - Facebook, což je jedna z nejrozšířenějších sociálních sítí. Jeden z pěti respondentů dokázal sociální síť definovat abstraktně a vysvětlit tak, její podstatu. Jan například o FB uvádí: *„Tak je to síť anonymních, tak i neanonymních lidí, kteří si spolu sdílí své pocity a fotografie.“*

Po delším zamyšlení i čtyři další respondenti usoudili, že dále je pro ně sociální síť místo, kde mohou komunikovat s přáteli, či získávat přátele nové. Karolína: *„Například Facebook, že lidi tam choděj, aby spolu mohli komunikovat a hledat nový kamarády.“*

Na otázku, zda znají i jiné sociální sítě než Facebook respondenti zmiňovali především Twitter a Badoo, Aks, Snapchat, Viber, Messenger. Messenger však nemůžeme považovat za sociální síť, jedná se pouze o doprovodnou aplikaci od společnosti Facebook, která má sloužit uživatelům k lepší komunikaci, především pokud využívají Facebook v mobilním telefonu či tabletu.

Jeden z respondentů se dokonce zamýšlel nad tím, že si založí účet na sociální síti Twitter, kde se podle něj sdružuje více uživatelů. Petr: *„Uvažuji o založení Twitteru, protože některý lidi, který znám z YouTube, tak ty maj jenom Twitter. Moc ho neznám, ale je tam trochu jinej systém než na Facebooku a asi tak, že mi přijde, že víc lidí je na Twitteru než na Facebooku.“*

Pod pojmem sociální síť si tedy respondenti představují spíše konkrétní aplikaci. Až na jednoho respondenta nedokázali obecně a jasně zformulovat, co tedy sociální síť znamená a definovat její hlavní atributy.

Odpovědí na otázku, co je sociální síť, ovšem nebyla obecná definice tohoto pojmu, ale konkrétní název sociální sítě, především Facebook. Tuto odpověď bych však očekávala spíše u podotázky, jaké znají sociální sítě. *„Používají to všichni, sociální síť jako Skype, už přestali lidé používat, tak jsem to udělal taky, že jsem vlastně přešel na Facebook,“* komentuje Petr. Tři respondenti měli v době polostrukturovaných rozhovorů založený účet pouze na Facebooku, zbylí dva využívali navíc Ask.fm a Skype a Twitter a Snapchat.

Otázka č. 2: Jak ses o sociální síti dozvěděl/a?

Všichni dotazovaní uváděli, že se o sociální síti dozvěděli od lidí z jejich blízkého okolí - od rodinných příslušníků, přátel, spolužáků ze třídy apod.

Účty na sociální síti vlastní respondenti poměrně dlouho dobu, čísla se pohybovala v rozmezí několika měsíců až pěti let. Z toho tedy plyne fakt, že si respondenti mohli účty na sociální síti Facebook založit ještě dříve, než jim bylo třináct let, což je jedna z podmínek k založení účtu. Pouze jeden z pěti respondentů zmínil, že mu nějaký čas trvalo než prostředí Facebooku dokázal plně využít. „*No akorát týden mi trvalo, než sem se v tom zorientoval*“, uvedl Petr. Zbylí respondenti považovali Facebook za sociální síť, která je jednoduchá a neměli s jejím užíváním žádné problémy.

Ovládání webové aplikace Facebook je velmi intuitivní, a to i pro naprosté laiky. Tento fakt poté nevědomky napomáhá k nárůstům využívání těchto aplikací u nezletilých dětí. Přičemž hrozby, které v sobě tyto prostředky nesou, si mohou uvědomit až jedinci starší 13 let. Nicméně vývojáři těchto aplikací se snaží vyjít vstříc celému spektru uživatelů, které zahrnuje i starší generaci. Tudíž je jejich volba jednoduchého ovládání na druhou stranu oprávněná.

Otázka č. 3 :*Jaké důvody tě vedly k založení/ popř. používání sociální sítě?*

Všichni respondenti na tuto otázku odpověděli, že hlavní důvod k založení účtu je komunikace. Možnost zůstat ve spojení se svými přáteli, či rodinnými příslušníky.

Dva respondenti chtěli zůstat v kontaktu s nějakou osobou, která se odstěhovala do jiného města, či země. Karolína: „*Vlastně já mám strejdu v Austrálii, takže jsme přes to s ním komunikovali.*“ Radek: „*Když se odstěhoval kamarád, tak abych s ním byl ve spojení.*“ Další tři chtěli využít možnost bezplatné komunikace s přáteli. „*Hlavně to nestojí peníze, je to po internetu, abych si neplejtval kredit,*“ dodává Dušan. Komunikace s přáteli může být jedním z faktorů, který hraje při založení účtu u dospívajících důležitou roli. Sociální sítě plní pro dospívající patrně roli místa/prostoru, kde mohou

zůstat v kontaktu se svými přáteli, či rodinnými příslušníky. Dospívající tedy mohou prostřednictvím sociálních sítí probírat se svými vrstevníky různé zážitky, problémy, které je potkali, v důsledku toho se pro ně stávají atraktivní formou komunikace. Komunikace nemusí probíhat jen mezi dvěma účastníky. Sociální sítě nabízejí i možnost komunikovat hromadně

Jeden z pěti respondentů uvedl, že kromě možnosti komunikace ho vedlo k založení i to, že může přes sociální sítě sdílet různé věci. Petr: *„Taky tam můžu něco dát a lidi to uvidí, i když tam nejsem.“* Sociální sítě tedy mohou tvořit i místo, kde mohou mimo jiné dospívající prezentovat své názory, postoje, nebo to co je v popředí jejich osobního zájmu (hudba, koníčky apod.).

Otázka č. 4: Jak často navštěvuješ sociální sítě?

Tabulka č. 1: Frekvence návštěvnosti sociálních sítí

	Četnost využívání	Průměrný čas strávený na sociální sítí	První navštívená webová stránka
Karolína	jednou týdně	Neuvedeno	Ne
Radek	denně	tři hodiny denně	Ano
Petr	denně	hodinu denně	Ano
Jan	denně	dvě hodiny	Ne
Dušan	denně	dvě hodiny	Ano

Čtyři respondenti z pěti uváděli pravidelnost v používání a navštěvování sociálních sítí. Tři dotazovaní dále uvedli, že je to vůbec první webová stránka, na kterou se připojí. Jeden z pěti respondentů využíval sociální síť pouze okrajově. Karolína: *„Připojím se tak jednou za týden, moc tam nechodím.“* Dospívající by tedy mohli využívat sociální sítě jako jednu z možností, jak vyplnit jejich volný čas. Za zajímavé považují fakt, že pro většinu dotazovaných respondentů je už automatické se po připojení k internetu podívat nejdříve na webové stránky dané sociální sítě.

Otázka č. 5: Popiš hlavní činnosti, které na sociální síti vykonáváš?

Respondenti využívají sociální sítě hlavně pro zábavu a možnost komunikace s přáteli, což je zároveň i jedna z hlavních aktivit, kterou zde vykonávají. Karolína: „Píšu si hlavně s kamarádkama i s rodinou“.

Příspěvky na sociální sítě dotazovaní vkládají jen sporadicky. „Když zažiju, co se mi běžně nestane, tak to tam dám, jinak ne,“ komentuje Petr. Dospívající uvedli, že raději sledují příspěvky ostatních, tato jejich obezřetnost mě poměrně překvapila. Zaměřují se hlavně na fotografie, které vkládají jejich přátelé a často jim také dávají tzv. „Like“¹²⁰. Radek: „Čtu ostatní příspěvky a dávám like.“ Dušan: „Sleduju ostatní příspěvky a hlavně chatuju s kamarádkama.“ Dospívající tedy ve svém volném čase mohou sledovat nové fotografie, komentovat statusy od svých přátel. Vkládání osobních fotografií, popř. příspěvků (statusy, videa apod.) zřejmě souvisí s povahou uživatele. Nelze tvrdit, že vkládání příspěvku je špatné. Vždy záleží na nastavení účtu daného uživatele, jak moc si chrání/nechrání své soukromí a také na povaze daného příspěvku.

Je zajímavé, že čtyři respondenti z pěti využívají prostředí sociálních sítí i pro studijní účely. „Když třeba má být test a já najdu nějaký dobrý způsob, jak si to na ten test procvičit, tak to ta dám“, uvádí Petr. Karolína: „Využila jsem to, když jsem byla nemocná, tak mi posílali úkoly a fotili zápisky.“ Sociální sítě tvoří snadno dostupné místo, kde si dospívající mohou studijní materiály sdílet, či mohou zjišťovat informace týkající se školy. Výhodou je především rychlost a také to, že jsou tyto služby bezplatné. Jeden z respondentů zdůrazňoval, že pokud nějaké studijní materiály jednotlivým přátelům posílá, či sdílí na jejich

---

¹²⁰ Tzv. „Like“ je označení pro příspěvek, který uživatele nějakým způsobem zaujme, pokud uživatel toto označení příspěvku udělí, mají to možnost vidět i jeho přátelé

profilu, vždy pečlivě nastavuje viditelnost daného materiálu pouze pro vybraný okruh lidí.

Otázka č. 6: Co považuješ za hlavní pozitiva/ výhody používání sociálních sítí?

Mezi hlavní výhodu používání sociálních sítí dospívající řadili možnost připojit se na sociální síť zcela zdarma. Další pozitivum viděli v tom, že jim sociální sítě nabízí bezplatné kontaktování přátel. Karolína: *„Třeba jako to dopisování, je to zadarmo, nemusí se platit, že si můžou volat a můžou se vidět třeba z toho Facebooku a třeba někdo tam dá fotku z rodiny a vidíte to a i video.“*

Zde je patrné, že možnost komunikovat je pro respondenty velice důležitá. Komunikace pro ně tedy může plnit důležitou roli při jejich seberealizaci. Respondenti se shodovali i v tom, že jim sociální sítě dále pomáhají zůstat v kontaktu s přáteli, kteří jsou od nich daleko.

Dva respondenti spatřovali výhodu v možnosti příspěvky dlouhodobě uchovat a také v tom, že si mohou o lidech mnoho dohledat. Dušan: *„Tak asi že, jak tam máte hodně lidí, tak se vo nich dozvíme všechno, nebo se poptáme...“* V tomto je však možné spatřovat i jedno z hlavních rizik sociálních sítí. Příspěvky i osobní údaje uživatelů mohou být lehce zneužity.

Otázka č. 7: Co naopak vnímáš jako negativa/nevýhody sociálních sítí?

Respondenti řadili mezi nejčastější negativa sociálních sítí to, že je může kontaktovat neznáma osoba. Radek: *„Třeba cizí lidi, když nevím, kdo to je, je to docela nebezpečný.“* Jeden z respondentů dále upozorňoval i na nevýhodu vystavování fotek. Karolína: *„...holky se tam fotěj, starší kluci toho zneužívaj.“*

Jako další nevýhodu, kterou respondenti vnímají je velké riziko zneužitelnosti dat. Petr: „Určitě, to že někdo to může zneužít, to co dáme, dá se to stáhnout hned, hned jak tam dáme, všichni to viděj.“ Radek: „Tak rozhodně se dá Facebook dobře zneužít, já jsem třeba viděl jednoho člověka, který seděl v restauraci, a uviděl nějaký obličej, tak si ho našel na Facebooku, zjistil jméno a věk... dál taky údaje osobní, podle mě hodně, hodně se dá o lidech vyhledat.“

Otázka č. 8: Co vnímáš jako nebezpečí sociálních sítí?

U této otázky byly odpovědi respondentů podobné jako u předchozí otázky. Dospívající tedy vnímali negativa zároveň i jako nebezpečí, které je v prostředí sociálních sítí mohou potkat (kontakty od cizích osob, zneužitelnost osobních údajů). Dále jsem se v rámci této otázky zajímala i o fakt, zda byli ve škole poučeni o pravidlech a nebezpečích sociálních sítích. Tři respondenti uvedli, že byli poučeni v rámci rodiny. Jan: *Doma, když mi jako rodiče dovolili Facebook, já to prvně neměl dovolený a řekli mi, co by si asi nepřáli, a věděj moje heslo na Facebook, kdyby se něco dělo...* Jeden s respondentů si dále vzpomněl, že ve škole proběhla beseda na tuto problematiku.

O tom, zda byli dotazovaní respondenti poučeni o této problematice v hodinách Informatiky, kterou mají pravidelně každý týden, jsem konzultovala s jejich vyučující. Ta potvrdila, že v nedávné době měli v rámci tohoto předmětu dvě vyučující jednotky zaměřené na rizika sociálních sítí a také na pravidla, jak se zde chovat. Je zajímavé, že žádný z respondentů si na toto nevzpomněl.

Otázka č. 9: Jakým způsobem zabezpečuješ své soukromí na sociální sítí?

Zaujalo mě, že všichni dotazovaní dbají o bezpečí svého účtu na sociálních sítích. Podle vlastních slov mají nastavená silná hesla, snaží se odhlašovat z cizích počítačů. Nastavení soukromí se podle všeho jeví také, jako bezpečné

Dospívající potvrdili, že si pečlivě nastavují, kdo může jejich příspěvky vidět. „Mám i falešné jméno, profilový obrázek nemám, heslo mám složité“, uvádí Petr.

Respondenti si v zásadě uvědomovali nebezpečí, které plyne ze zveřejňování příliš osobních fotografií na profil sociální sítě. Nezávisle na sobě se shodli, že je to nežádoucí, nebezpečné a tím pádem lehce zneužitelné. „Pokud si je ten člověk vědom toho, že to může někdo vidět a stáhnout si to tak proč ne, ale dle mě nepatří to tam, může to kdokoliv zneužít,“ komentuje Jan. Radek.: „Dávaj to tam, asi aby na sebe upozornili.“

V období adolescence mohou být pro jedince důležitá hodnocení od ostatních osob, především od vrstevníků. Dospívající se hledají, utvrzují se, kdo jsou, kam patří, proto tedy možnost seberealizovat se pomocí fotografií považují za důležité a mají pocit, že jim zvyšuje/snižuje jejich sebevědomí. Především pokud mají od svých vrstevníků kladné hodnocení. Mnohdy si však nemusí uvědomovat rizika, která z vkládání osobních fotografií plynou.

Účet na sociální síti si v minulosti zrušili dva dotazovaní, a to z důvodu negativní zkušeností, která je zde potkala. Zbylí tři respondenti neviděli důvod, proč by ho měli zrušit, když tam dle jejich slov téměř nic nedávají a soukromí mají zabezpečené dobře.

Na otázku, jak by řešili, pokud je o přátelství požádá cizí člověk, reagovali všichni respondenti stejně. Pokud člověka neznají, nepřidají si ho. Dušan uvádí postup, jak by tuto situaci řešil: „No, tak nejdřív bych se podíval v jakém je věku, jak vypadá, pak nějaký informace o něm a pak bych se rozhodl...“

Otázka č. 10: Setkal/a ses někdy v rámci sociálních sítí se situací, které ti přišla potencionálně riziková?

Čtyři respondenti z pěti uvedli, že se v prostředí sociálních sítí setkali rizikovou situací, která se jich osobně týkala. Karolína se přes sociální sítě stala obětí kyberšikany: *„Byla sem tam šikanovaná vod spolužáků ze třídy, dali tam třídní fotku, vymazali mě z toho a napsali tam: dobře sem ji vylepšil/a, nadávali mi tam sprostě, i se to řešilo tady ve škole.“* Karolína dále uvedla, že se situace řešila s třídní učitelkou a ředitelkou školy, tato negativní zkušenost vedla k tomu, že si dvakrát zrušila účet na sociální síti.

Dva respondenti z pěti se setkali s obtěžováním od cizí osoby. Pro ně neznámá osoba požadovala o přijetí do seznamu přátel. Petr situaci popisuje následovně: *„To se mi stalo, nějaká uživatelka mě požádala o přátelství, asi jedenáct přátel z naší třídy, podíval jsem se na její profil, neměla tam jedinou fotku, prakticky nic tam nedávala, já jsem jí poslal zprávu a neodpověděla, tak jsem to nepřijal.“* Petr situaci řešil svépomocí. Radek, který se také setkal s obdobným problémem, řešil situaci s rodiči, kteří mu poradili, aby si neznámého uživatele do seznamu nepřidával a ani neodpovídal na případné zprávy.

Další dotazovaný se setkal s útokem hackerů, kteří se mu nabourali do jednoho z jeho účtu na sociálních sítích. Dušan: *„Teď něk se mi nějak hacker dostal do účtu takže si zrušil sem si ho, vono to jako zrušit nejde, ale už na něj nechodim, už sem jakoby na jiným, nabíhali mi tam přátele, který sem si fakt nepřidal, když sem se podíval, kdy to bylo přidáno, tak jsem tam v ten čas ani nebyl, ve tři hodiny ráno fakt na Facebook nechodim ... prostě jsem to zrušil, odhlásil vymazal jsem všechno i z telefonu.“*

Při používání sociálních sítí je vhodné řídit se pravidly a jakoukoliv rizikovou situaci včas začít řešit. Velký vliv zde mohou mít rodiče a škola. Ti by měli dospívající poučit o nebezpečích. Kyberšikana jako jedna ze specifických

druhů šikany se v dnešní době velmi rozvíjí. To, co se děje na profilech dospívajících často rodiče ani učitelé vidět nemohou. Prostředí sociálních sítí může proto skýtat prostor pro rozvoj kyberšikany, ale i jiným rizikových situací (obtěžování cizí osobou, zneužití dat, hackeři apod.) K tomuto všemu může přispívat možnost vystupovat pod falešnou identitou, či v anonymitě.

Otázky č. 11, 12, 13 nebyly v polostrukturovaných rozhovorech využity, jelikož všichni z účastníků vlastnili účet na některé ze sociálních sítí.

Otázka č. 14: *Vnímáš po rozhovoru sociální síť jako pozitivní/negativní věc?*

Dotazovaní vnímají sociální sítě jako pozitivní věc. Karolína: *„Je to pozitivní, mám příbuzný, který tam dává fotky, a můžu si psát vlastně s kamarádkama, který bydlej úplně někde jinde a známe se od školky...“*

Výhodu respondenti viděli především v možnosti udržovat kontakt s přáteli, které už z nějakých důvodů nemohou tak často vídat. Dále to, že jim sociální sítě umožňují věci, které by dříve dělat nemohli, zejména sledovat pro ně atraktivní osobnosti, fotografie přátel a mít přehled o tom, co se v jejich okolí děje. Jan: *„Vnímám to pozitivně, protože vlastně nikdy bych na určité věci nepřišel, kdyby vlastně ten Facebook nebyl, sleduju tam různé lidi, třeba známé osobnosti, můžu sledovat jejich příspěvky.“*

Jeden z pěti uživatelů upozorňoval, že sociální sítě jsou pozitivní pokud, si uživatel důkladně zabezpečuje své soukromí a je seznámen s pravidly používání. Petr: *„Tak přijde mi, že pokud průměrný uživatel se dá lehce dohledat, ale ty opatrnější lidi, podle mně ne, to není moc zneužitelný...“*

6.1 Shrnutí

Z výpovědi dotazovaných vyplynulo, že je pro ně obtížně vyjádřit vlastními slovy pojem sociální síť. Tento pojem chápali spíše konkrétně. Facebook patřil u dotazovaných mezi nejčastěji využívanou sociální síť. Všichni dotazovaní zde měli založený účet. Jako další využívali především Skype, Twitter, Ask.fm a Snapchat.

Dospívající se o sociálních sítích dozvěděli zejména od svých přátel popř. rodinných příslušníků. Využívání jim přišlo poměrně snadné a rychle se v něm zorientovali. Respondenti vypověděli, že hlavní důvod, který je vedl k založení účtu, byla možnost komunikace s přáteli a příležitost s nimi udržovat kontakt, především pokud se jejich blízký či kamarád odstěhoval do jiného města.

Dále mě zajímalo, jak moc jsou sociální sítě součástí volného času dospívajících. Z výpovědí vyplynulo, že v průměru se každý den připojí a doba, kterou tam stráví, se pohybovala v rozmezí dvou hodin denně. Zaujalo mě, že pro tři respondenty je navštívení sociální sítě po připojení k internetu automatické po zapnutí počítače

Respondenti vypověděli, že příspěvky na sociální sítě vkládají jen sporadicky. Mnohem větší výhodu viděli v možnosti sledovat své přátele, především jejich příspěvky. Nejčastěji uváděli, že sledují především nové fotografie přátel. Často také využívali toto prostředí pro studijní účely, uváděli, že je to pro ně rychlá forma, jak zjistit, co je např. za domácí úkol, téma písemné práce, nebo možnost nechat si poslat ofocené zápisky.

Je zajímavé, že téměř většina (čtyři respondenti z pěti) dotazovaných se s negativní zkušeností setkala osobně. Své negativní zkušenosti řešili s rodiči, anebo sami, v jednom případě musela do řešení situace zasáhnout i škola.

Respondenti si uvědomovali rizika, která je při využívání sociálních sítí mohou potkat. Uváděli, že nejnebezpečnější je pro ně to, že si kdokoliv o nich může cokoli dohledat, a tím pádem jsou jejich údaje lehce zneužitelné.

Dále viděli riziko v cizích osobách. Zdůrazňovali, že se nejprve snaží o daném uživateli zjistit bližší informace (např. zda je to jejich známý, jak dotyčný vypadá apod.), a teprve na základě toho se rozhodnou, zda si ho přidají nebo ne. Také nesouhlasili se vkládáním příliš osobních fotografií, shodli se na tom, že právě fotografie uživatelů jsou velmi snadno zneužitelné.

O pravidlech používání sociálních sítí se dozvěděli nejčastěji od rodičů, ze školy, anebo si to vyhledali sami. O své soukromí dotazovaní pečlivě dbali, což mě překvapilo. Uváděli, že volí složitá hesla, odhlašují se z cizích počítačů a kontrolují, kdo může jejich osobní údaje popř. příspěvky vidět. Účet na sociální síti zrušili v minulosti dva dopívající, a to na základě negativní zkušenosti, která je zde potkala. Celkově však dotazovaní spatřovali v sociálních sítích více pozitiv než negativ. Největší výhoda pro ně bylo ta, že využívání je pro ně zcela bez poplatků, a také to, že mohou neustále udržovat kontakt s přáteli. Další výhodu viděli v možnosti sledovat své přátele nebo pro ně známé osobnosti.

Z této podkapitoly můžeme tedy shrnout, že dotazovaní respondenti měli problém jasně definovat pojem sociální síť. Povědomí o sociálních sítích získali především od svých přátel, známých. Dále dotazovaní využívali sociální sítě, jako jednu z výplní jejich volného času. Většina respondentů se v rámci sociálních sítí setkala se situací, která jim přišla riziková (kyberšikana, kontaktování od cizích osob, útok hackerů). Sociální sítě dotazovaní považovali za pozitivní, a to především pro možnost bezplatné komunikace s přáteli.

ZÁVĚR

Ve své diplomové práci „*Sociální sítě a jejich dopady na žáky 2. stupně ZŠ*“ jsem se pokoušela přiblížit problematiku působení sociálních sítí na dospívající jedince ve věku 12 – 15 let s přihlédnutím na možná rizika, která plynou z jejich využívání. Ze studia různých teoretických přístupů k této problematice vyplývá, že mezi nejčastější rizika sociálních sítí patří kyberšikana, obtěžování cizími lidmi a sexting. Kyberšikanu lze považovat za jedno z největších rizik, které se v rámci sociálních sítí může snadno a nepozorovaně rozvíjet. Často má negativní dopad na vztahy ve vrstevnickém kolektivu, v opravdu krajních případech může končit až sebevraždou jedince. Mezi další dopady sociálních sítí patří: sociální izolace, zanedbávání reálných přátelských vztahů, zneužití osobních dat, ztráta soukromí, útok hackerů, závislost na využívání sociálních sítí a také zdravotní problémy, které plynou z nadměrného sezení u počítače.

Zůstává otázkou, zda jsou sociální sítě pozitivní či spíše negativní. Dospívající podle popsaných výzkumů shledávají sociální sítě jako pozitivní, jelikož jim pomáhají udržovat kontakt s přáteli a nabízejí možnost komunikovat s nimi. Ilustrativní hloubkové rozhovory také něco podobného naznačují. Další výhodu sociálních sítí respondenti viděli v možnosti využívat sociální sítě pro studijní účel. Zajímavé je, že dotazovaní žáci příspěvky téměř nevkládají, mnohem větší pozitivum vidí v možnosti sledovat nové příspěvky svých přátel. Z odpovědí respondentů bylo patrné, že sociální sítě tvoří jednu z náplní jejich volného času. Z rozhovorů dále vyplynulo, že žáci mají povědomí o možných negativních dopadech sociálních sítí. Několik z nich se s riziky sociálních sítí setkalo osobně, a to konkrétně s kyberšikanou, obtěžováním cizími lidmi a napadení účtu hackery. Dotazovaní žáci v důsledku toho dbali na pečlivé nastavení soukromí svých účtů na sociálních sítích.

Mnoho dospívajících si však stále rizika sociálních sítí nemusí plně uvědomovat. Často je ani nepadne, že např. zveřejňováním intimních fotografií se mohou stát snadnou obětí pedofilů, nebo že tyto materiály může kdokoliv zneužít proti nim. Vše, co se dostane do prostředí internetu, přestává být soukromé a stává se veřejné. Je důležité, aby žáci byli o rizicích sociálních sítí důkladně poučeni a seznámeni s pravidly, která je mohou v prostředí internetu, alespoň částečně uchránit před potenciálně rizikovými situacemi.

I samotní rodiče by měli mít povědomí o tom, co může jejich potomky v rámci kybeprostoru potkat, v důsledku toho by měli mít přehled proč a k čemu jejich děti sociální sítě využívají. Důležité místo z hlediska poučení o používání a možných nebezpečích sociálních sítí plní tedy rodina a také škola. Ta může přispět např. pořádáním besed o této problematice, či může využít, některé z projektů, které se v rámci České republiky působí (např. *Seznam se bezpečně!*, *E – bezpečí* apod.).

Je otázkou, jak moc budou sociální sítě dále rozvíjet, zda klesne či naopak vzroste počet jejich uživatelů. Dle mého názoru při používání sociálních sítí je třeba mít na paměti, že sociální síť je sice dobrý sluha, ale mnohdy také zlý pán. Proto je třeba sociální sítě užívat s rozvahou, nezveřejňovat všechny osobní údaje, vždy si důkladně nastudovat podmínky užívání/ zrušení dané sociální sítě, přidávat si do seznamu kontaktů jen osoby, které opravdu známe. Nikdy nevíme, kdo sedí na druhé straně počítače

POUŽITÉ ZDROJE

4K resolution Definition from PC Magazine Encyclopedia. PC Magazine, 1994-12-04, [online]. [cit. 2015-06-15]. Dostupné z:

<http://www.pcmag.com/encyclopedia/term/57419/4k-resolution>

Ask.fm – nová hvězda sociálních sítí. 21. 5. 2013. [online]. [cit. 2015-06-16].

Dostupné z: <http://www.saferinternet.cz/aktuality/99-ask-fm-%E2%80%93-nova-hvezda-socialnich-siti.html>

Barabási, Albert-László. *V pavučině sítí.* Praha a Litomyšl: Paseka, 2005.

Bednařík, Petr; Jirák, Jan; Köpplová, Barbara. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti.* Praha: Grada, 2011.

Beneš, Štěpán. *Internet ve školách: jak skončil byznys za 884 milionů korun.* 30. 11. 2007 [online]. [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: <http://www.itbiz.cz/internet-ve-skolach>

Bezpečný internet.cz. [online]. [cit. 2015-03-07]. Dostupné z:

<http://www.bezpecnyinternet.cz/>

Bourdieu, Pierre. *O televizi.* 1. vyd. Brno: Doplněk, 2002.

Brdička, Bořivoj. *Jste rezident nebo návštěvník?* 31. 10. 2011 [online].

[cit. 2015-02-21]. Dostupné z: <http://spomocnik.rvp.cz/clanek/14339/JSTE-REZIDENT-NEBO-NAVSTEVNIK.html>

Bugner, Martin. *Sociální síť, dobrý sluha, zlý pán.* Internet pro všechny, o.s. © 2002 – 2015 [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z:

<http://www.internetprovsechny.cz/socialni-sit-dobry-sluha-zly-pan/>

Bušťíková, Lenka. „Analýza sociálních sítí“ Sociologický časopis, 1999, Vol. 35 (No. 2: 193-206) [online]. [cit. 2015-01-31]. ISSN 2336-128X. Dostupné z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/42a6c78198cacdc20c3a2da286e0c226ef935606_210_193BUSTI.pdf

Co je vlastně sexting? [online]. [cit. 2015-06-17]. Dostupné z: <http://www.sexting.cz/>

České zdravotnické fórum. Životní styl žáků základních škol v ČR. [online]. [cit. 2015-06-15]. Dostupné z: http://www.czf.cz/soubory/vyzkum_zsz/czf_pruzkum_zaku.pdf

ČT24. Červené tlačítko bude chránit děti na internetu. 9. 2. 2010 [online]. [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/media-it/80431-cervene-tlacitko-bude-chranit-deti-na-internetu/>

Dočekal, Daniel. *The Snapping: fotky ve Snapchatu nemohou být soukromé. Ne – mo – hou.* 14. 10. 2014 [online]. [cit. 2015-02-08]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/the-snapping-fotky-ve-snapchatu-nemohou-byt-soukrome-ne-mo-hou/>

Facebook už nechtějí. Teenageři se přesunuli na komunitní síť Ask.fm. 18. 09. 2013 [online]. [cit. 2015-06-16]. Dostupné z: http://mediamania.tyden.cz/rubriky/on-line/facebook-uz-nechteji-teenageri-se-presunuli-na-komunitni-sit-ask-fm_282983.html

Handl, Jan. *Šest typů uživatelů internetu. Který jste vy a co s nimi?* 21. 10. 2010 [online]. [cit. 2015-02-21]. Dostupné z: <http://www.tyinternety.cz/socialni-site/sest-typu-uzivatelu-internetu-ktery-jste-vy-a-co-s-nimi/>

Historie sociálních sítí. [online]. [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: <http://www.socialnisite.estranky.cz/clanky/historie-socialnich-siti.html>

Horká linka: sociální síť ask.fm a její další oběť. 29.08 2013 [online]. [cit. 2015-06-16]. Dostupné z: <http://www.bezpecne-online.cz/newsletter/newsletter-2013/newsletter-8-2013/ze-zahranici-socialni-sit-askfm-a-jeji-dalsi-obet.html>

Hulanová, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality.* Praha; Kroměříž: Triton, 2012.

Internet Addiction Disorder. ©2004-2010 [online]. [cit. 2015-01-29]. Dostupné z: <http://www.whatisocialnetworking.com/Internet-Addiction-Disorder.html>

Jiráček, Jan; Köpplová, Barbara. *Masová média.* Praha: Portál, 2009.

Jiráček, Jan; Köpplová, Barbara. *Média a společnost: [stručný úvod do studia médií a mediální komunikace].* Praha: Portál, 2007.

Král, Jaroslav. *Počítače a zdraví.* Zpravodaj ÚVT MU. 1992, roč. II, č. 5 [online]. [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://ics.muni.cz/bulletin/articles/413.html>

Kšišňan, Albert. *Facebook jako symbol narcistické doby.* 08.02 2011 [online]. [cit. 2015-04-29]. Dostupné z: <http://psychologie.cz/facebook-jako-symbol-narcisticke-doby>

Kulhánková, Hana; Čápek, Jakub. *Fenomén facebook.* Kladno: BigOak, 2010.

Kunczik, Michael. *Základy masové komunikace.* Praha: Karolinum, 1995.

Lauschmann, Jindřich. *Používáte často a hodně Facebook? Budete smutní, tvrdí vědci.* 18. 08. 2013. [online]. [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://www.tyinternety.cz/socialni-site/pouzivate-casto-a-hodne-facebook-budete-smutni-tvrdi-studie/>

Lenhart, Amanda; Purcell, Kristen; Smith, Aaron; Zickuhr Kathryn. *Social Media & Mobile Internet Use among Teens and Young Adults*. [online]. [cit. 2015-12-15]. Dostupné z: http://www.pewinternet.org/files/old-media/Files/Reports/2010/PIP_Social_Media_and_Young_Adults_Report_Final_with_toplevels.pdf

Lhoták, Radim. *Jsme obětí Matrixu?* 20. 02. 2013 [online]. [cit. 2015-04-25]. Dostupné z: <http://lhotak.blog.idnes.cz/c/322635/Jsme-obeti-Matrixu.html>

McChesney, Robert Waterman. *Problém médií: jak uvažovat o dnešních médiích*. Všeň: Grimmus, c2009.

McLuhan, Marshall. *Jak rozumět médiím: extenze člověka*. Praha: Mladá fronta, 2011.

Muller, Mary Margaret. *Jak ochránit děti před pornografií na internetu*. Praha: Portál, 2014.

Musil, Josef. *Elektronická média v informační společnosti*. Praha: Votobia, 2003.

Naumann, Friedrich. *Dějiny informatiky: od abaku k internetu*. Praha: Academia, 2009.

Pavliček, Antonín. *Nová média a sociální sítě*. Praha: Oeconomica, 2010.

Piaget, Jean; Inhelder, Bärbel. *Psychologie dítěte*. Praha: Portál, 2010.

Projekt E- bezpečí. [online]. [cit. 2015-03-08]. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/>

Rámcový program pro základní vzdělávání, klíčové kompetence, průřezová témata.
[online], cit [18. 03. 2015]. Dostupné z:

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>

Rogers, Vanessa. *Kyberšikana : pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty.*
Praha: Portál, 2011.

Říčan, Petr. *Cesta životem.* Praha: Portál, 2004.

S kyberšikanou má zkušenost více jak 51 % dětí. [online]. [cit. 2015-06-16].

Dostupné z <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/veda-a-vyzkum/700-s-kybersikanou-ma-zkusenost-vice-jak-51-procent-deti>

Sak, Petr; Mareš, Jiří. *Člověk a vzdělání v informační společnosti.* Praha: Portál, 2007.

Sexting: What Parents Need to Know. [online]. [cit. 2015-06-17]. Dostupné z:

http://kidshealth.org/parent/firstaid_safe/home/2011_sexting.html

Seznam se bezpečně! Copyright © 1996 - 2015, Seznam.cz, a.s. [online]. [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: <http://www.seznamsebezpecne.cz/>

Sociální síť pro teenagery Ask.fm zahajuje provoz bezpečnostního centra. 05. 03.

2014 [online]. [cit. 2015-06-16]. Dostupné z:

<http://www.saferinternet.cz/aktuality/290-socialni-sit-pro-teenagery-ask-fm-zahajuje-provoz-bezpecnostniho-centra.html>

Stanford University [online]. [cit. 2015-05-08]. Dostupné z:

<https://sociology.stanford.edu/people/mark-granovetter>

Suchý, Adam. *Mediální zlo - mýty a realita: souvislost mezi sledováním televize a agresivitou u dětí.* Praha: Triton, 2007.

Švaříček, Roman; Šed'ová, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007.

Urban, Lukáš; Dubský, Josef; Murdza, Karol. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Praha: Grada, 2011.

Vágnerová, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2012.

Vybíral, Zdeněk. *Mění se lidská psychika v éře internetu?* 12. 4. 2001 [online]. [cit. 2015-04-21]. Dostupné z: <http://www.rodina.cz/clanek1754.htm>

Výzkum rizikového chování českých dětí v prostředí internetu 2013. [online]. [cit. 2015-06-17]. Dostupné z: http://www.bezpecnyinternet.cz/ke-stazeni/bezpecny_internet_prezentace.pdf

Zlatuška, Jiří. *Informační společnost*. Zpravodaj ÚVT MU. 1998, roč. VIII, č. 4, [online]. [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://webserver.ics.muni.cz/bulletin/articles/122.html>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Informovaný souhlas pro zákonné zástupce žáků

INFORMOVANÝ SOUHLAS S VYUŽITÍM VÝZKUMNÉHO ROZHOVORU

zaznamenaného pro účely diplomové práce

Sociální sítě a jejich dopady na žáky 2. stupně ZŠ

Výzkum probíhá pro účely zpracování diplomové práce vedené na Fakultě přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci. Diplomová práce je psána na oboru český jazyk – občanská výchova (program Učitelství pro SŠ) Bc. Gabrielou Kosinovou. Vedoucím diplomové práce je PhDr. Ondřej Lánský, Ph.D., práce je vedena pod Katedrou filosofie.

Cílem tohoto výzkumu je analyzování dopadů působení sociálních sítí na děti ve věku 12 – 15 let, tedy na žáky druhého stupně ZŠ. Důraz je kladen především na rizika sociálních sítí. Výzkum se bude také věnovat pravidlům a problémům, které souvisí s využíváním sociálních sítí (např. ochrana soukromí, zveřejněné údaje apod.).

Pro účely analýzy nejsou důležité osobní údaje dotazovaných (jako je například jméno, bydliště apod.). Rozhovor, který bude se žákem zaznamenán, bude ihned po jeho pořízení anonymizován. Všechny veřejně přístupné výstupy z výzkumu a jeho analýzy budou citovány anonymně a bude s nimi nakládáno bez vazby na osobu žáka.

Souhlasím s poskytnutím rozhovoru Gabriele Kosinové pro účely výše popsaného výzkumu k diplomové práci.

V .....

Dne .....

Podpis zákonného zástupce:
výzkumníka:

Podpis

Gabriela Kosinová
775152908